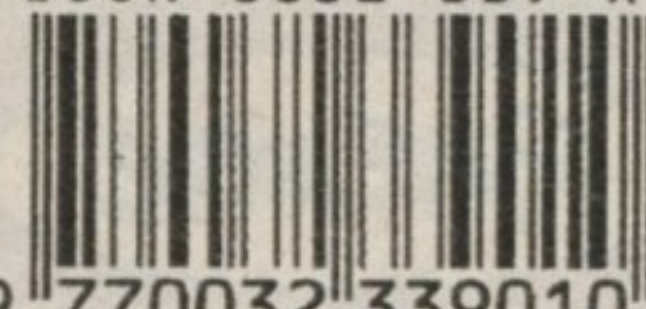

ПОЛИТИКИ

4,50

Немачка 5.80 DEM, Швајцарска 5.00 CHF, Аустрија
40.00 ATS, Шведска 28.00 SEK, Македонија 65.00 DEN,
Словенија 250 SIT, Русија 3.50 USD, Хрватска 12.00
HRK, БиХ 2.00 KM, Грчка 750 GRD, 2.00 ЦГ DEM

ISSN 0032-339-x

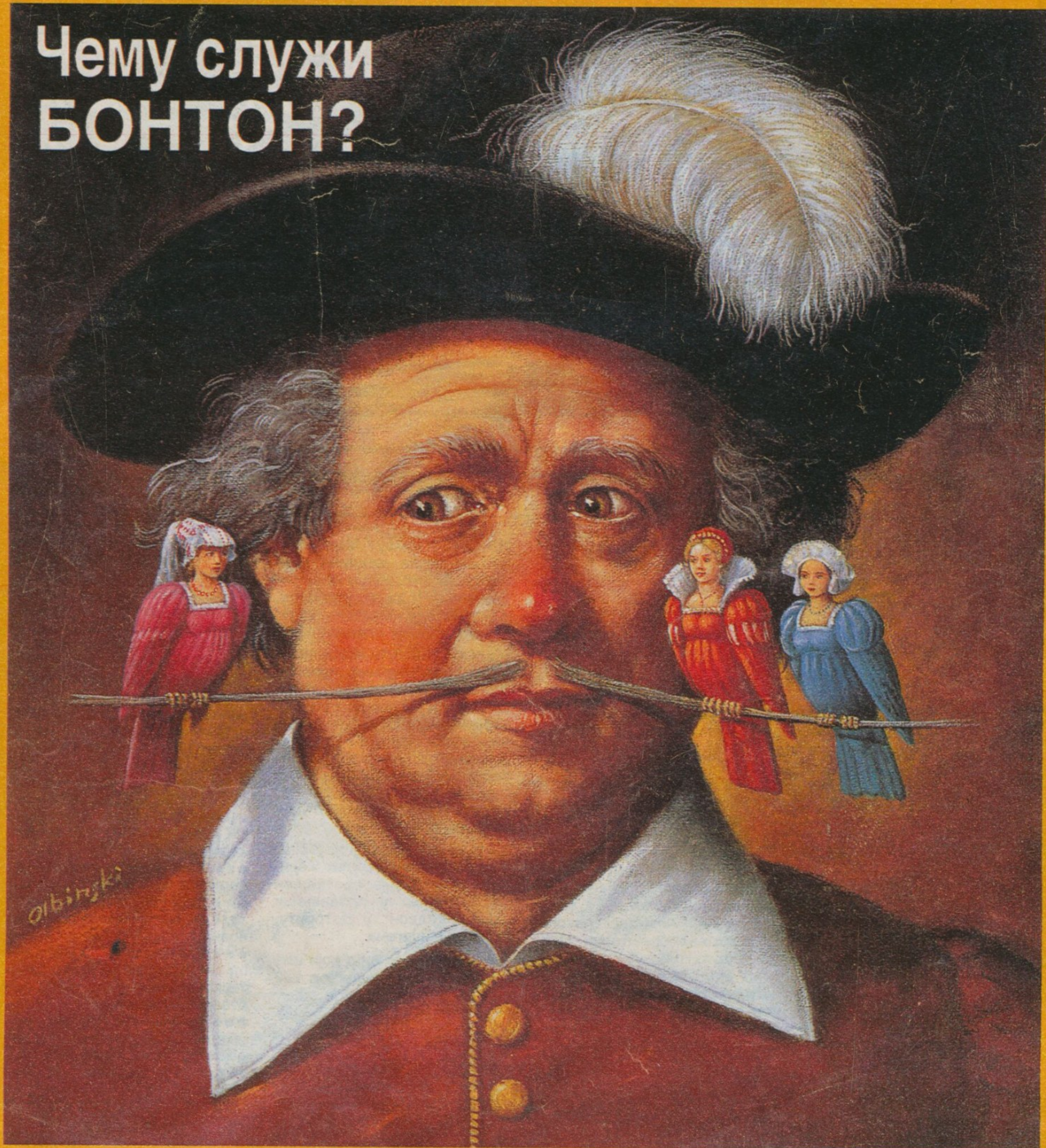
9 770032 339010

ЗАБАВНИК

15. 6. 2001. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LXIII • ЦЕНА 40 ДИНАРА • БРОЈ 2575

Чему служи БОНТОН?

За све од 7 до 107

**КАПЕЛА ОД
2,5 X 3,5 МЕТАРА**

СА САМО ТРИ РЕ-
ДА КЛУПА НАЛА-
ЗИ СЕ У ДАУНСО-
НУ, МИНЕСОТА.

**ВРСТА ЖАБЕ
ИЗ ПОРТОРИКА**

НОГИ ПРОВОДИ НА
ДРВЕЌУ, А ДАЉУ СЕ
УКОПАВА 13 МЕТА-
РА ПОД ЗЕМЉУ КА-
КО БИ УПИЛА БЛАГУ.

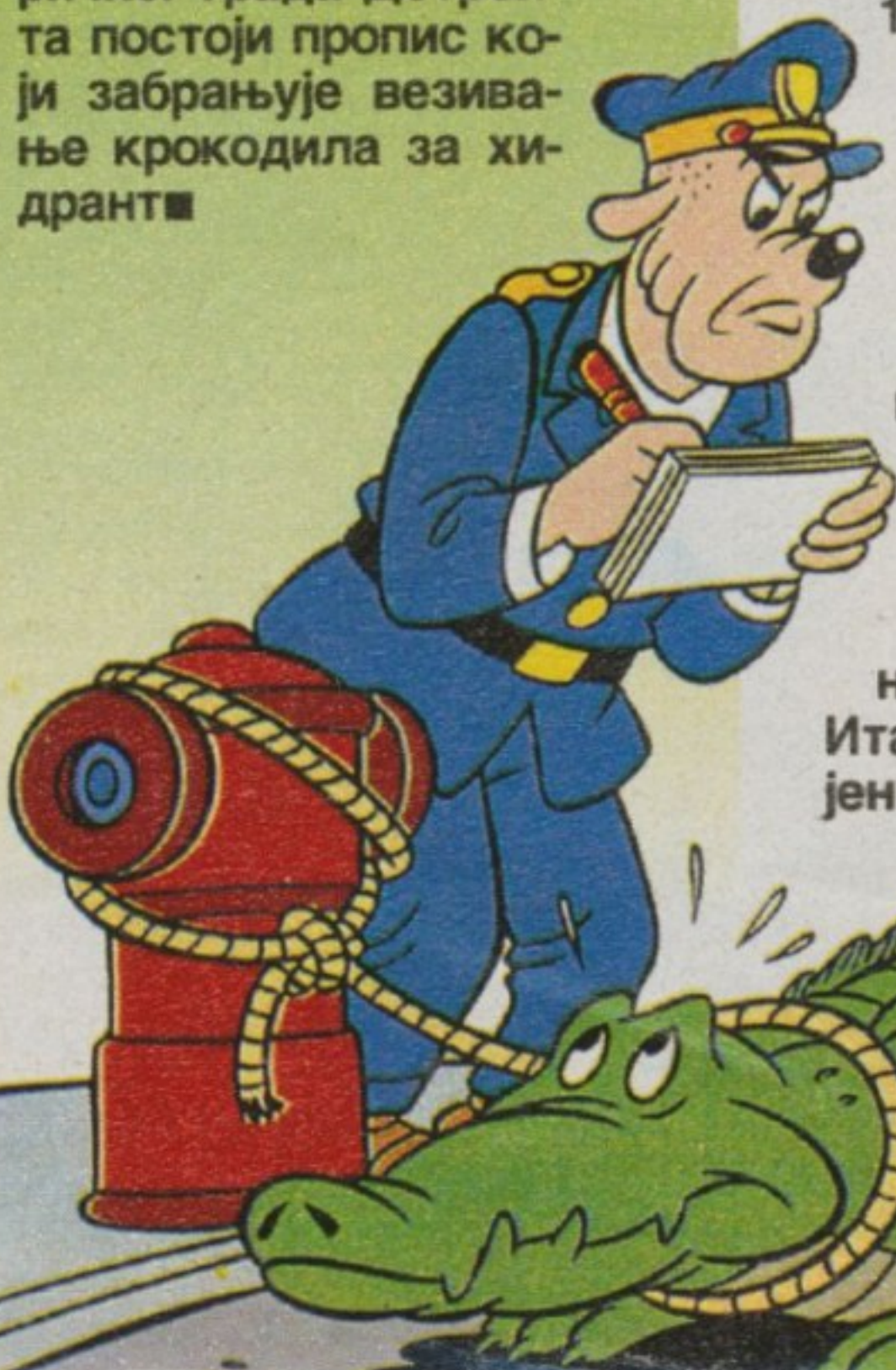

**ШТАЛУ С КОЊЕМ НОСИЛА ЈЕ РЕКА
ОХАЈО 160 КИЛОМЕТРА 1832. ГОДИНЕ.**

ЈЕСТЕ ЛИ већ чули да...

●●● у закону аме-
ричког града Детрои-
та постоји пропис ко-
ји забрањује везива-
ње крокодила за хи-
дрант■

●●● јапански истраживачи
произвели су хартију која мо-
же да издржи температуру до
15.000 Целзијусових степе-
ни, јер се маси за његову
израду додаје мешавина
керамичког праха, алу-
минијума и магнезијума.
Рецепт за добијање ва-
тросталног папира погод-
ног за важна документа за
сада је тајна■

●●● четрдесетпетого-
дишњи свештеник Нор-
берто Бригати из покраји-
не Мадона Ређа у северној
Италији смислио је неуобича-
јен начин да младе вернике

привуче у цркву. Једном не-
дељно он са младима игра
карте. Ако изгубе, у прву не-
дељу морају да дођу на мису,
а ако победе - он им плаћа по
велику порцију сладоледа■

●●● захваљујући новом начи-
ну сађења пиринча, кинески
пољопривредници из провин-
ције Јунан готово да су удво-
стручили приносе. Две разли-
чите врсте пиринча - једну ко-
ју нападају гљивице и другу от-
порну на њих - садили су на
парцелама које су једна до
друге и на тај начин заустави-
ли ширење гљивица■

●●● клима уређај, који је изу-
мео Американац Вилис Кери-
јер, први пут је постављен
1924. године у продавници
„Џ. Л. Хадсон“ у Детроиту,
држава Мичиген■

●●● Њујорк је град који има
140 солитера виших од 152
метра, по чему
је први на све-
ту, следи Чи-
каго са 68
овако висо-
ких здања■

●●● збирка Националне гале-
рије у Лондону има и 10.000
портрета. Први, портрет Вилије-
ма Шекспира који је насликао
Џон Тејлор, набављен је 1856. го-
дине. Најмањи у овој збирци је
величине 19 са 16 милиметара■

●●● у хотелу „Фајзалија“ у
Саудијској Арабији налази се
највећи витраж на свету. По
замисли сликара Брајана
Кларка направљен је овај нео-
бичан прозор широк 24 и ви-
сок 80 метара■

●●● човек у носу има око пет
милиона рецептора, или нер-
вних ћелија, помоћу којих осе-
ти мирис, а пас, у просеку,
двеста милиона■

●●● Еквадор је земља у којој
расте највише врста орхидеја.
До сада је познато 3257 врста,
а сваке године открије се
нових сто■

●●● кад поједемо јабуку, уни-
штимо више од 95 одсто бак-
терија које могу да утичу на
стварање каријеса■

●●● када је 1903. године на-
прављен први мотоцикл „харли
дејвидсон“, за карбуратор је
употребљена конзерва од па-
радајза■

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ШТА ИМА ЗА РУЧАК?

ОПЕТ ИСТО?!

ОВО ЈЕ ВЕК ПЕТИ ПУТ ЗАРЕДОМ
ДА НА СТО ИЗНОСИШ ПРЖЕНУ ЦИ-
ГЕРИЦУ! А ЗНАШ ДА ЈЕ НЕ ВОЛИМ!

ГДНО СЕ ВАРАШ АКО ОЧЕ-
КУЈЕШ ИЗВИЊЕЊЕ ЗБОГ
ОНОГ ШТО САМ РЕКАО
ЗА ТВОЈУ МАЈКУ!
НЕ ПАДА
МИ НА
ПА-
МЕТ!

ШТА ЋЕ СУТРА
БИТИ ЗА РУЧАК?

ПОГОДИ!

Онда,
извини!

ДЕСПОТ СТЕФАН И КОПАЧИ СРЕБРА

Фреска
деспота
Стефана
Лазаревића
са западног
зида наоса цркве
Свете тројице у
манастиру Ресави

ЗАКОН

Последње велико
сензационално
откриће у нашој
историјској науци зове
се Закон о рудницима.
Писао га је деспот
Стефан Лазаревић

Многа велика открића догодила су се сасвим случајно. Баш тако, случајно, нађен је и један драгоцен документ с нашег тла – Закон о рудницима деспота Стефана Лазаревића за који се није знало све до 11. априла 1959. године. Тада је, наиме, доспео у архив САНУ. У нашој историјској науци било је то откриће по значају слично открићу Душановог законика и Светостефанске, односно Бањске хрисовуље.

Рукопис о коме је реч појавио се на једној јавној аукцији уметничких предмета и старина после Другог светског рата у Бечу. Пошто се у таквим приликама обично не открива име власника, не знамо ко га је последњи поседовао, али може да се претпостави да је у Беч доспео као ратни плен из једног од два светска рата. Тако нешто догодило се и са Призренским рукописом Душановог законика који је, доспевши у руке једног немачког официра, изнет из земље. Требало је много муке да се, 1934. године, врати у Београд.

Закон о рудницима деспота Стефана Лазаревића

купила је, на поменутој аукцији, супруга југословенског дипломате др Франца Хочеваара. Био је писан старословенским језиком и вероватно јој је због тога био занимљив.

Није забележено када је аукција одржана, али се зна да је брачни пар Хочеваар одлучио да рукопис поклони Српској академији наука и уметности. Три године касније, тачније 1962, др Никола Радојчић, наш

познати историчар, написао је студију о Закону о рудницима у којој су први пут објављени текст и фотографије законика.

Кад султан заиште...

Рукопис о ком је реч није оригинални примерак законика који је деспот Стефан Лазаревић, на захтев становника Новог Брда, прогласио на сабору 29. јануара 1412. Тај примерак вероватно је заувек изгубљен. Верује се да је рукопис купљен у Бечу препис оригинала с краја 16. века. Претпоставка о времену настанка копије темељи се на воденим знацима који се виде на хартији коришћеној за писање, а на основу њих зна се и да је произведена у Италији.

Рукопис је величине 10 x 28 центиметара, увезан је у кожни повез и садржи 26 листова брижљиво исписа-

ног текста уоквиреног златном бојом. Натписи појединих чланова исписани су златном, плавом или црвеном бојом, а тако су обојени и иницијали и украси. Посебно су занимљиве минијатуре на страници пре самог почетка рукописа.

На њима је приказано двадесет мушкараца одевених у разнобојна одећа и с капама на глави. По мишљењу неких истраживача, то су одећа одређених занатлија, или неких других рударских занимања, затим цехова и братовштина. Међутим, неки научници мисле да разнобојна одећа, посебно капе међу којима не постоје две исте, могу да буду и одраз средњовековне маштовитости, израз посебности и богатства грађанског слоја и представника феудалне класе.

Из записа на крају рукописа и према начину увезивања у кожу може да се закључи да овај рукопис личи на оријенталне текстове. Отуда и претпоставка да су га, из одређених разлога, наручили Турци. Наиме, пошто су после пада Србије рудници готово замрли, Османлије су поку-

шале да их оживе како би повећале приходе и подстакле вађење племенитих метала. Тих покушаја нарочито је било у време Сулејмана Величанственог, па је могуће да је препис био наручен управо за време његове владавине.

Једно је сигурно: рукопис је у 17. веку био коришћен у практичне сврхе, а почетком наредног столећа доспео је у руке црквених великодостојника. А запис на унутрашњој страници корица упућује на то да је последњи познати власник преписа Закона о рудницима деспота Стефана Лазаревића био патријарх Арсеније IV Јовановић Шакабента, познат по томе што је много читао и куповао књиге и разне рукописе.

Осим овог преписа, постоје још два. Један је турски превод, нешто краћи по броју чланова, писан крајем 15. века што указује на то да су се Турци, у оживљавању рударства на Балкану, ослањали на српско рударско законодавство. Тај примерак чува се у Националној библиотеци у Паризу. Други рукопис је латинични препис оригинала настао у манастиру Ћипровац у западној Бугарској 1638. године. И он је по броју чланова краћи од законика проглашеног у Новом Брду, а чува се у Градској библиотеци у Сплиту.

Шихта у српском језику

Рукопис који се налази у архиву САНУ састоји се из два неједнака дела. Први, већи, садржи 52 члана, а други, мањи, извод из закона Новог Брда и има 23 члана.

Мада је рударски законик деспота Стефана Лазаревића једини до данас сачуван, може да се закључи да су се и пре 15. века код нас доносили закони везани за рударство. И сам деспот Стефан позива се у уводном делу на „законе о рупама“ који су постојали у време раније господе српске и његовог оца, кнеза Лазара.

Овим законом деспот Стефан уредио је не само

питања око вађења руде већ и односе међу рударима, а није тешко уочити да је српско рударско право било део европског и да је сам законик рађен по угледу на франачко и немачко, односно саско законодавство.

Посебан значај за наше рударство имају саски рудари који су у Србију почели да долазе још у време краља Уроша I, средином 13. века, а донели су много напреднију технологију вађења и топљења руде него што је била наша. Захваљујући тој технологији, у Србији је од

стручни изрази. Тако се у закону деспота Стефана Лазаревића помињу речи шахт, шафари, хутмани, шихта... У њему се први пут срећу и немачки називи за поједине занате као што су шнајдер и шустер.

Нико као рудари

Други део рукописа садржи 23 члана из закона Новог Брда. Из њега се види да је Ново Брдо било наш највећи средњовековни град и рудник и да је имало градску управу по угледу

градове. У великом предграђу које је штитила моћна тврђава на врху брда живело је неколико хиљада људи. Захваљујући тој тврђави, а и броју становника, Ново Брдо се дуго одупирало Турцима. Кад је 1439. године српска деспотовина први пут пала, оно се одржало још пуне две године.

У помоћ домаћем становништву притекли су Дубровчани, и то срчано се борећи, иако то, као странци, нису морали да чине. Ни приликом следеће опсаде града, 1455. године, они нису изневерили. Храбро су се борили упркос силној турској војсци.

Опсаду Новог Брда предводио је сам султан Мехмед II. Пуних 40 дана његови топови тукли су зидине града. Кад су увидели да не могу да одоле жестоцима нападима непријатеља, браниоци су пристали на предају под условом да сви становници могу да остану у граду. Султан се сложио, али је одмах погазио обећање. Према опису из „Јаничаревих успомена“ Константина Михаиловића, који је преживео освајање Новог Брда, Мехмед II сурово се обрачунао са браниоцима. Наредио је да се затворе сви излази из града – осим једног кроз који је морао да изађе и последњи житељ Новог Брда. Ниједном од њих није дозвољено да понесе макар нешто од имовине. Новобрђани су, затим, подељени у групе према полу и старости. Најугледнији људи одмах су погубљени, 320 младих узето је у јаничаре, а 704 жене подељене војницима као робиње. Остало становништво и рударе Мехмед II је поштедео.

Међу оних 320 младих одређених да иду у јаничаре био је и писац „Јаничаревих успомена“. Првог јуна 1455. године Ново Брдо је пало у турске руке. Некадашњу славу и сјај никада више није повратило.

Проф. др Андрија Веселиновић

Почетне
странице Закона о рудницима деспота Стефана Лазаревића
са фигурама у различитој одећи и капама

друге половине 13. века дошло до наглог развоја рударства што се одразило на приходе српских владара.

Саси су неизбрисив траг оставили у топономастици (називима места и река) тако да су се у околини рудника сачували називи села Саси, Саска река, Саски поток... Утицај њиховог језика види се у самој рударској терминологији у којој преовлађују немачки

на италијанске и приморске градове на Јадрану.

Један од основних циљева закона Новог Брда био је да олакша живот рудара и трговину у граду, пропише цене и одреди рударима првенство при куповини.

По мишљењу научника, почетком 15. века у Новом Брду је живело више хиљада становника, што значи да је по броју житеља надмашивало многе европске

ЧЕМУ СЛУЖИ БОНТОН?

... даме
увер
с десне...

Даме увек
треба пружити
десну руку и понудити јој да приђе
с мушкарчеве десне стране. Јер,
лево је била сабља...

... није
увек –
пријатно ...

Лево

Десно

Правила понашања одувек су постојала, али су се мењала. Рукавица је била нека врста стезника за шаку, па је жене нису скидале, а владара који није пио и јео више од осталих нису поштовали

Д а ли рибу једе-
те посебним
прибором за је-
ло? Водите ли
рачуна о томе да
мушкарац први мора да
уђе у ресторан? Нисте
ваљда девојци поклонили
орхидеју?

Данас, када су много-
бројна правила уљудног
понашања заборављена,
можемо да се упитамо који
је (био) основни циљ увек
променљиве и непреглед-
не књиге „закон“ лепог
опхођења, познатије као
„бонтон“?

Можда да би се на изве-
стан начин сакрила, или
бар замаскирала, истин-
ска осећања. Некада су то
била осећања љубави – а
тако нешто није било мо-
гућно јавно саопштити –
али чешће и осећања која
су крила супротстављена
мишљења, другачији дру-
штвени положај... Под за-
штитним велом тачно
осмишљених правила у
понашању, снажна осећа-
ња било је готово немогу-
ће приметити.

Руковање без рукавице

Египатски фараони но-
сили су веома високе кру-
не тако да су, без обзира
на свој раст, увек били ви-
ши од својих поданика. Уо-
сталом, сви краљеви носе
круне. Први су почели да
их скидају лангобардски

сабља

жена

Женама је допуштено да
не скидају шешире, али...
Да ли би особа иза даме
са овим шеширом у позори-
шту могла ништа да види?

... свака
риба
свој
нож...

Чак и
краљица пред
папом
покрива главу
због скромности

Некада су оштрице ножева
прављене од гвозђа који у
додиру с рибом оксидише
и смрди

врста сте-
зника за ру-
ку како би
свака, па и
она најчворно-
ватија и најде-
бља, изгледала
као извајана ру-
чица. Ко-
лико би

место је оно позади, с де-
сне стране, што потиче још
из времена када су посто-
јале кочије. Многи мисле
да је најбоље заузети ме-
сто крај возача, али то не
само што није по бонтону,
већ је оно и најмање сигур-

краљеви улазећи у цр-
кву, када су, као хриш-
ћани, постајали краље-
ви захваљујући милости
Божијој. Такво правило,
међутим, није важило за
жене. Оне склоне пошто-
вању обичаја и данас у цр-
кви главу покривају мара-
мом или велом – у знак
скромности. Из овог пра-
вила проистиче и једно
друго: лепшем полу и у
најзваничнијим приликама
допуштен је шешир који
мушкарци обавезно скида-
ју. Под условом да, уколи-
ко су у позоришту на при-
мер, обод није сувише ве-
лик.

И руковање је строго
утврђено правилима. Руку
први пружа онај који се
приликом сусрета сматра
важнијом личношћу. Уко-
лико има рукавицу, човек
који намерава да се рукује
мора да је скине са своје
десне руке. Ово правило
потиче из времена када
нису постојали аутомоби-
ли, већ су људи јахали, па
су им руке попримале сна-
жан коњски мирис.

Женама је, пак, допу-
штено да своје рукавице
не скидају. Када су биле у
највећој моди, у 19. веку,
женске рукавице правље-
не су тако да буду нека

само времена
требало да се та-
ква рукавица ски-
не!

С које стране же-
на треба да стоји по-
ред мушкарца?

С леве стране му-
шкарац је некада носио
сабљу, па је жени пружао
десну руку, она му је при-
лазила с десне стране ка-
ко се не би огребла о
сабљу. Данас му-
шкарци не но-
се више са-
бље, али је
обичај остао
исти.

Жене свуда
имају пред-
ност. Осим у
јавним локали-
ма. На јавним ме-
стима некада су мо-
гле да их дочекају разно-
разне непријатности: ту-
че, пијанства и слично.
Мушкарац је морао
претходно да осмотри
или, ако је потребно,
рашчисти простор.
Што се тиче места у
аутомобилу, почасно

Некада се сматрало
да орхидеја лечи
неплодност
(„orchis“ на
латинском значи те-
стис). Стога је било
недолично орхиде-
је
поклањати
неудатим
дамама

... избегав-
ајте
орхидеје...

Некада су витезови на
турнирима десном
руком подизали
визир како би могли да
их препознају. Овај
обичај задржан је до
дана данашњег као
војничко
салутирање

но у случају саобраћајног удеса. Обичај да возач изађе из кола и отвори жене врата, а потом се врати на своје место и тек онда паркира ауто – готово да је ишчезао. Данас се сви журе и једноставно улећу и излећу из аутомобила.

Викторијанска строгост

Ко треба први да проба вино да ли је добро или не? Мушкарац? Данас је то више мали обред у ком добар познавалац може да утврди арому (буке) вина које је наручио. У старом Риму постојали су људи од поверења који су кушали вино. Али, не због тога да би утврдили да ли је добро или не, већ да ли је отровано, па би га потом, пред гостима, испљунули. Остала је легенда да је Гвидо од Сполета остао без круне зато што није подносио алкохол. Франачки владари, наиме, морали су да се покажу не само на бојном пољу, већ и за столом: уколико не би попили и појели више од осталих, сматрали би их неспособнима! Нико их заправо не би поштовао.

Викторијанско доба робовало је многим правилима понашања. Сматрало се да на ваљано постављеном столу за сваку особу треба да буде по 24 комада прибора за јело! Будући да је гвожђе оксидисало у додиру с рибом, начињен је посебан прибор. Данас прибор за рибу излази из моде. Оштрице ножева иначе се праве од челика. А и риба се најчешће служи већ очишћена. Потребна је, дакле, само виљушка.

М. О.

НЕСВАКИДАШЊЕ РАТНЕ ПРИЧЕ

ЗЛОСРЕБНА ПОДМОРНИЦА

Најслављенија подморница у историји америчке морнарице на крају је потопила саму себе

У ноћи 24. октобра 1944. године америчка подморница „Танг“ под командом капетана фрегате Ричарда О’Кејна крстарила је Тајванским мореузом између Тајвана и кинеске обале дуж поморског пута којим су се непријатељски трговачки бродови често кретали. Када се, у неко доба, на хоризонту заиста и указао непријатељски теретни брод, О’Кејн је наредио да се овај торпедује.

До тог тренутка „Танг“ је уживала славу подморнице која је у историји америчке морнарице непријатељу нанела највише губитака: 13 потопљених бродова за само месец дана пловидбе!

Док су, помало уљуљкани успесима, О’Кејн и његови официри пратили путање два торпеда која су испалили у правцу мете, приметили су да је други по реду, иначе последњи торпедо којим су располагали, нагло променио путању. Пројектил је, испрва у широком кругу, а

затим у све ужим и ужим спиралама, кренуо да кружи око „Танга“ да би се, на крају, зарио у бок подморнице са које је испаљен.

Од 78 чланова посаде несрећу је преживело свега девет морнара, између осталих и сам капетан О’Кејн.

Најслављенија подморница у историји америчке ратне морнарице на крају је потопила саму себе. Колико да иронија судбине буде већа, други официр „Танга“ је, пре но што је погинуо, у шали предложио да се други торпедо уопште и не испали, него да се сачува „у славу најуспешније америчке подморничке операције свих времена“.

Накнадном истрагом установљено је да је несрећу „Танга“ изазвао квар уређаја за навођење торпеда ■

М. И.

Од 78 чланова посаде несрећу је преживело свега девет морнара. Између осталих и капетан О’Кејн (у средини)

девет

Када се 2004. године европска свемирска сонда „Хајгенс“ буде спуштала на Титан, највећи Сатурнов сателит, с циљем да испита његову атмосферу, један моћан штит од композитних материјала чуваће је од високих температура које ће је жарити пуна два часа при њеном проласку кроз Титанову атмосферу.

Механичка и термичка отпорност

Композитни материјали (направљени од различитих материјала) већ су се доказали у војним програмима у којима се од материјала тражи посебна отпорност, пре свега механичка и термичка, а композитни материјали поседују обе. Тако се и излазни млазници на војним ракетама израђују управо од ових материјала.

На новој америчкој ракети носачу „Делта III“, која нема војну намену, излазни млазник је у облику зарубљене купе и из њега великом брзином излазе врели гасови из „криотехничког“ мотора, мотора у коме сагоревају течни водоник и течни кисеоник. Да би се побољшале потисне особине ракетног мотора, изграђен је млазник који није у потпуности крут. Састоји се, у ствари, од два дела, у виду две „сукње“, које у почетку стоје једна у другој да би се смањила висина ракете на лансирајућој рампи. Када ракета полети, спољашња „сукња“ клизне надоле до краја унутрашње, чиме се повећава укупна дужина млазника, а излазни гасови попримају такав облик да се постиже најјачи потисак. Овде су композитни материјали дошли до пуног изражаја, па је метал тунгстен (волфрам) замењен композитним материјалом састава угљеник-угљеник.

Поред бољих термичких и механичких особина, композитни материјали су и лакши, трајнији и отпорнији на ударе и рђу. Без икакве штете подносе услове какви владају у млазнику ракетног мотора. А тамо гасови загрејани чак и до 3000 степени Целзијуса навиру на намерно направљено сужење брзином од

КОМПОЗИТИ ДОЛАЗЕ! ОКЛОПНИ 21. ВЕКА

Отпорни су на ударе, високе температуре, рђу, а уз све то су лаки. Преузети из војне употребе сада служе и за освајање васионе. А сутра...

Хајгенсов штит

Овакав штит од композитних материјала чуваће свемирску сонду од високих температура при њеном проласку кроз Титанову атмосферу.

око 8 километара у секунди, односно 28.800 километара на час (сужење убрзава гасове)! То је „прва космичка брзина“ неопходна за избацивање сателита у Земљину орбиту. За избацивање раке-

те у свемир потребна је брзина од око 11 километара у секунди.

Композитни материјали употребљени су и на европској ракети носачу „Аријана 5“ која, као и „Делта III“, слу-

жи за лансирање вештачких сателита, а користи чврсто погонско гориво – пропергол. На њој млазници немају исте техничке особине као на ракети „Делта III“ јер су смештени са спољне стране

Филована влакна

Композитна влакна имају много већу чврстину у правцу пружања влакана. Да би се побољшале особине, она се укрштају, а међупростори се попуњавају вештачким смолама или угљеником. На левој слици виде се карбонска (угљенична) влакна у „филу“ од епоксидних смола, а на десној су међушупљине испуњене угљеником уз помоћ чађавог дима који је пун угљене прашине.

тела ракете, али су и овде израђени од композитних материјала, пре свега због њихове термичке издржљивости и мале тежине, јер, и тежина је један од важних чинилаца пошто утиче како на брзину лета ракете, тако и на њену носивост.

Што је ракета

притисак од челика, а лакши су. Позната је и њихова потреба за прављење „непробојних“ оклопа од „кевлара“, делова на војним хеликоптерима који су изложени највећем напрезању и на најновијим војним авионима. Сасвим је сигурно да ће њихова употреба у војној индустрији и даље расти.

Годинама освајана технологија израде композитних материјала стигла је до тачке када је могуће правити их у виду километарски дугих нити које

Заштита спејс-шатла угљеником

При повратку у Земљину атмосферу свемирски бродови изложени су, због великог трења, високим температурама. Зато су делови брода на којима је трење највеће направљени од угљеничних влакана (црне површине на слици).

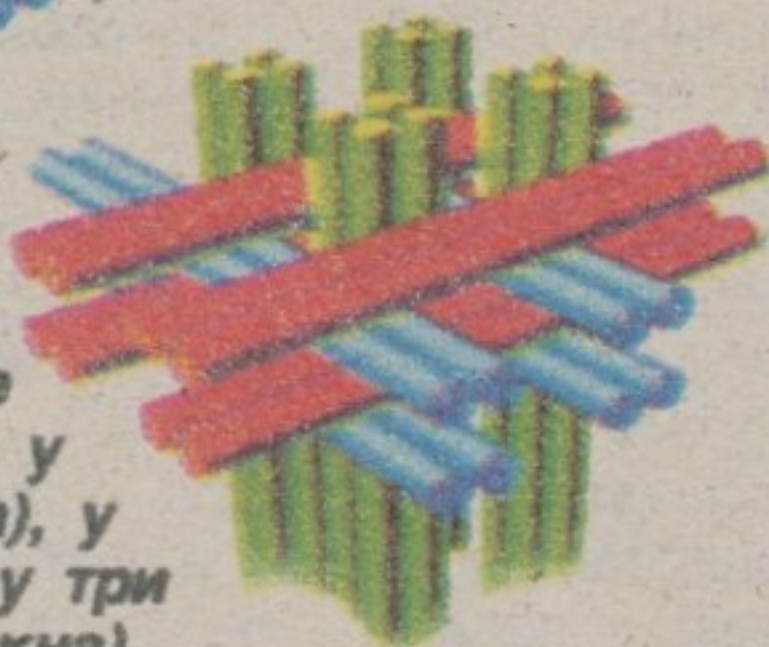
Оваква технологија примењена је и за прављење боца с кисеоником за ватрогасце и рониоце. Композитни материјал у виду нити стаклене вуне намотава се на танак лим обликован налик на боцу. Тако се добија ватрогасна боца много бољих особина од челичне. Пошто су овакве боце јаче од челичних, могу поднети већи притисак гаса, што значи да могу да приме и његову већу количину. Тако је могуће да се једној боци од 3 литра по-

сат, а то је два пута дуже. Уз све то, мање се замара и покретљивији је јер носи мањи терет на леђима.

При вађењу нафте са великих дубина шупље челичне цеви постављају се једна на другу па сачињавају цев дугачку неколико километара. Због тога трпе велики притисак (до 10.000 бара), прво због притиска потребног за бушење, а затим због сопствене тежине (више од 500 тона за дужину цеви од 3 км). Зато се ојачавају намо-

Особине по жељи

У зависности од механичких напора које морају да издрже, праве се композитни материјали жељених особина. То се постиже слагањем (намотавањем) влакана у једном правцу (само плава влакна), у два (плава и црвена влакна) или у три правца (плава, црвена и зелена влакна).

лакша, она је и бржа, а може да понесе и већи терет.

Повећање брзине један је од основних разлога због чега су композитни материјали своју прву примену нашли на војним ракетама. Код сваке нове генерације ових ракета опадао је удео масе мотора (део где су уграђени композитни материјали) у поређењу са укупном масом ракете. Тако је код прве генерације војних ракета (седамдесетих година 20. века) на моторе

Железнички точкови

Диск кочнице са плочицама од композита на железничким вагонима

отпадало око 12 одсто од укупне масе ракете (не рачунајући гориво), код друге генерације овај удео је пао на око 8 одсто, а код треће износи око 6 одсто. Ово је нарочито важно за ракете смештене на подморницама јер су постале лакше. Композитни материјали у будућности ће вероватно наћи (ако то већ нису) и другу, ширу примену на подморницама јер су због своје изузетне чврстоће способни да издрже већи

ДОБИЈАЊЕ УГЉЕНИЧНИХ ВЛАКАНА

Да би се добила угљенична влакна или цевчице, чији пречници могу износити и само десетак микрона (хиљадитих делова милиметра), угљеник се најпре уситњава (диспергује) у води до најситнијих честица уз помоћ неког јаког детерџента (површински активне материје). Затим се такав водени раствор (суспензија) меша са неком густом течностју како би се добио раствор довољно густ да може да се истискује кроз врло ситне отворе. Добијене „мокре“ цевчице или влакна потом се суше на ваздуху све док сва течност не испари а угљеникови атоми не повежу по теменима правилних шестоугаоника стварајући толико чврсту мрежу („кристалну решетку“) да се оваква, врло танка, влакна могу везивати у чворове а да се не прекину.

Ова угљенична влакна (или цевчице) пречника од само 10 микрона имају чврстину и проводљивост какву нема ниједан други материјал

могу да се намотавају на калем, а са њега, потом, на танак метални носач (лим) било ког облика, као што се и ради при изради млазних мотора ракете. Танак лим овде служи само да би дао жељени облик композитном материјалу.

Лифтови

Карбонска влакна омогућавају стално електронско надгледање сајли

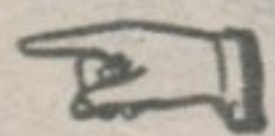

већа притисак гаса са 200 на 300 бара (за 50 одсто), а да је уз све то таква боца и лакша од челичне. Ватрогасац зато може лако да понесе на леђима и три овакве, „композитне“ боце, што му омогућава да на њих дише пун

тавањем композитних влакана (угљеник-полиамид).

Точкови на железничким вагонима се током употребе троше и деформишу услед кочења, па више нису савршено округли као кад су нови. Зато стварају буку која достиже врхунац при кочењу. Бука се знатно смањује ако се кочионе папучице направе од композита уместо од сивог ливеног гвожђа јер много мање оштећују површину точка, а при самом кочењу нема уобичајене шкрипе и варница.

Композитна влакна (пластика-угљеник) однедавно се употребљавају у Швајцарској (фирма Schindler) за лифтове уместо челичних сајли јер су четири пута лакша, два пута мањег обима, а издржљивија су.

Сем тога, имају већи коефицијент трења, па боље преносе снагу мотора, дуже трају, а угљенична влакна због своје одличне проводљивости омогућавају њихово стално електронско надгледање.

Мисија Марс-експрес

Вратимо се космичким програмима који такође користе композитне материјале у научне сврхе. Прављење штита за свемирске летелице који их успешно чува од високих температура није једини добитак од употребе композитних материјала. Запажено је да се летелицама са оваквим материјалом лакше и боље управља приликом њиховог повратка на Земљу.

У октобру 1998. године, као део европског свемирског програма, уз помоћ ракете „Аријана 5” лансирана је „капсула” која се после лета у космосу дугог сат и четрдесет минута вратила на Земљу. Иако је својим обликом подсећала на капсулу из програма „Аполо”, њен повратак је био далеко тачнији. Одступање од предвиђеног места спуштања капсуле из породице „Аполо” било је око 50 километара, док је код ове капсуле износило само 3 километра. Њен термички штит био је направљен од алеастрила, то јест од кварца и вештачких смола на бази фенола.

Од сличног материјала начињен је и штит за европску међупланетарну сонду „Хајгенс”, која је 1997. године лансирана помоћу америчког брода „Касини”, а која ће се 2004. године спустити на Титан, највећи Сатурнов сателит. Али, пре тога, већ 2003. године, једна сонда названа „Бигл 2” у „мисији Марс-експрес”, спустиће се на планету Марс.

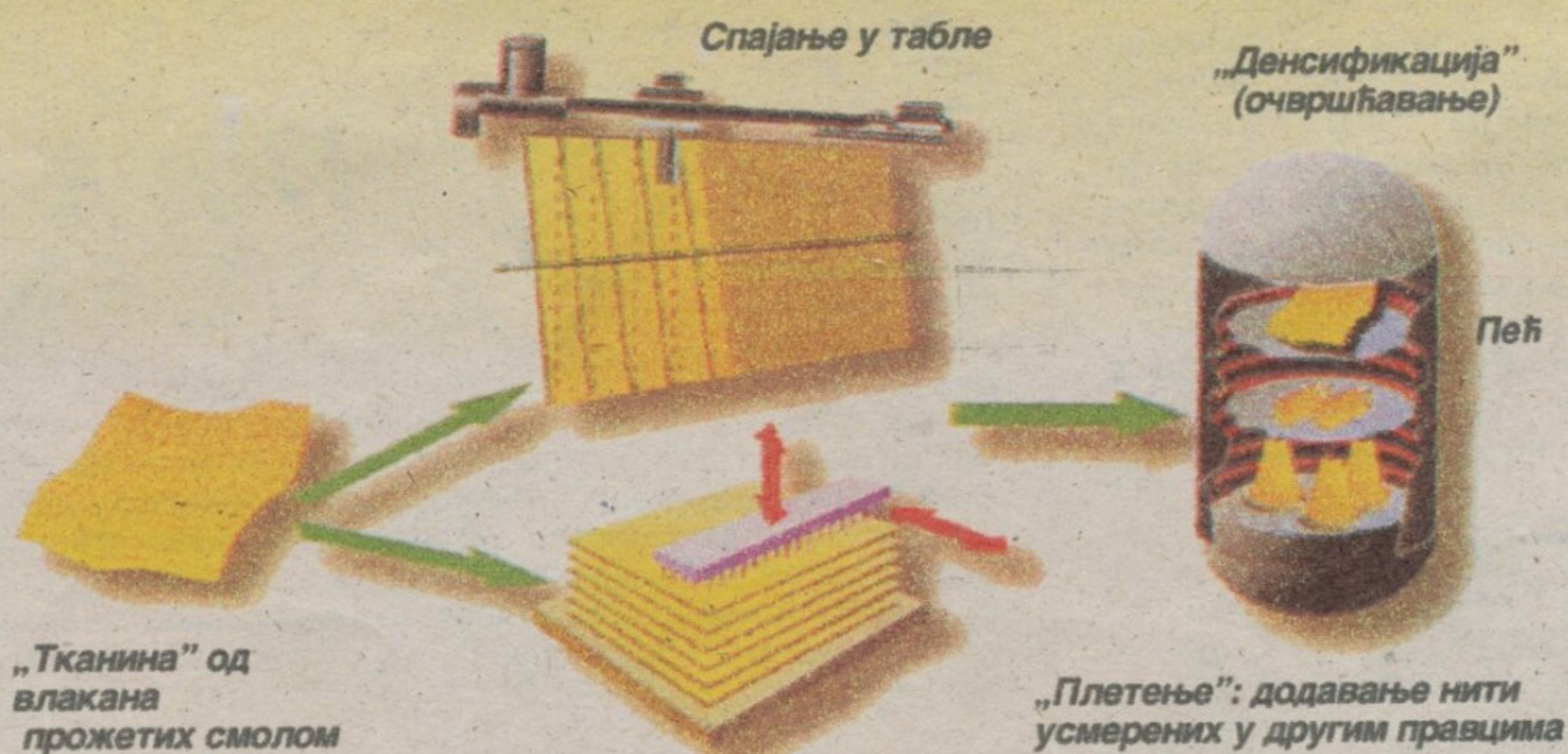
ТАЈНЕ ИЗ ПРОИЗВОДЊЕ

Јединствене особине композитних материјала (изузетна механичка и термичка отпорност) добијају се одређеним начином производње. На пример, да би се од композита угљеник-угљеник начинио излазни отвор на млазнику ракетног мотора, најпре мора да се направи основна мрежа, то јест носач који може да садржи на хиљаде угљеничних влакана. Затим се прави „матрица” која личи на неку тканину јер се основна мрежа потапа у вештачку смолу (јак лепак) богату угљеником или се шућљине између угљеничних влакана попуњавају угљеником из чађавог дима (поступак импрегнације). Међутим, да би се добила изузетна механичка чврстоћа композитног материјала, потребно је добити слојеве угљеничних влакана у којима су она укрштена (порезана у свим правцима). То се постиже или слагањем и спајањем у блокове више матрица („тканина”) у којима су влакна порезана у различитим правцима или се у блок састављен од више матрица убацују влакна под различитим угловима, слично као што се ради кад се тка нека тканина у трикотажи. Ови блокови затим се пеку у нарочитим пећима како би композитни материјал добио коначну густину (чврстину) и облик (поступак „денсификације”). Печење се понавља у неколико наврата, а изводи се на температури од 1000 степени Целзијуса и траје неколико

стотина сати (недеља). Тако се на крају добијају комади композита чија је густина између 1,5 и 2 (густина воде је 1), док је густина гвожђа 7,87. То значи да су добијени композити 4-5 пута лакши од гвожђа, али су знатно тврђи. До жељеног облика (излазног отвора на млазнику ракетног мотора) долази се постепеним печењем композита оба-вијеног око калупа (види слику).

Да би се добио композитни материјал још бољих термичких особина, примењује се исти поступак, али са измењеном природом влакана. Прави се комбинација влакана од два ватростална материјала, угљеника и керамике, а шућљине између влакана попуњавају се (импрегнирају) трећим – силицијум-карбидом (једињењем силицијума и угљеника).

Тај поступак је дуготрајан и скуп јер изи-скује и доста ручног рада. Зато се за сада примењује само у војној индустрији. За цивилну употребу користи се мање тежак и јефтинији поступак (описан у главном тексту) – преко жељеног облика намотавају се, у разним правцима, угљенична влакна. Да би се обезбедиле чврсте везе између тако добијених слојева „композитне тканине”, примењује се нарочити поступак „плетења” којим се укрштају влакна између различитих слојева. Поступак печења исти је као и у претходном поступку ■

На крају поступка композити се пеку, дуго и поступно, у нарочитој пећи

БИЉНИ КОМПОЗИТ

У свету се све више води брига за заштиту околине од загађења и један од начина је употреба биоразградљивих материјала. Тако је од постојећег термопластичног композита направљен нов код кога су термопластична влакна замењена готово у потпуности (85 одсто) влакнима биљке хибискус! Добијене су чак и боље особине од претходног, а примењује се за израду горњих површина кухињског намештаја као заштита од топлоте ■

Научницима који се баве овом облашћу остаје да створе материјале који ће омогућити да свемирски бродови могу више пута да се враћају на Земљу, без потребе да се после сваког повратка термички штит замењује новим.

Врло скупа израда композитних материјала и њихова стратешка важност ограничавају за сада њихову ширу примену у цивилним програмима, па се углавном примењују у војним и космичким који се плаћају из најбоље попуњених буџета ■

Припремио
Горан Војиновић

ПОДТИПНИ
ЗАБАВНИК

15. 6. 2001.

ЖЕНСКИ ТАКСИ

Како је објавила државна агенција ОНА из Омана женама у овој земљи биће дозвољено да возе такси, али, како је рекао шеф Управе за саобраћај Салех бен Саид, само под једним условом: жене таксисте моћи ће да возе искључиво жене и то само по телефонском позиву.

Ово је урађено како би се женама олакшао превоз и отклонила могућност да се гурају с путницима супротног пола или да се возе таксијем којим управљају мушкарци. Наравно, речено је да је све то учињено у „циљу еманципације жена”■

ОПСАДА

Муке с мајмунима који просто опседају извесне делове индијског главног града Њу Делхија не престају и све је теже изаћи на крај са овим животињама јер су веома раторборне. Чувари зграде Министарства иностраних послова коју је опколило на десетине мајмуна довели су Мангала Синга, припадника друге врсте мајмуна који је лако отерао своје рођаке, али они су потом запосели другу зграду – оближње Министарство одбране.

Опет је Мангал Синг ступио у акцију, отерао их, а они прешли на зграду у центру Њу Делхија која припада компанији за телекомуникације. Чуче на крову и испустима и не показују намеру да оду. У компанији тврде да су животиње прегризле неколико каблова и нападе једног службеника отевши му ташну са службеним документима■

ЊЕГОВ СРЕЋАН БРОЈ

На истеку шесте деценије живота један упорни Италијан успео је да положи возачки испит. Не би то било необично – јер многи су возачку дозволу добили и у познијим годинама – да Алфредо Боћи није у томе успео после пуних 15 година. Посрећило му се у 60. години, из 60. покушаја!

Чланови комисије дали су упорном Алфреду возачку дозволу, али су нагласили да је потпуно неталентован за управљање аутомобилом с чим се сложио и Алфредов дугогодишњи инструктор признајући да је морао да се помири с ужасним начином војње свог ученика■

МАГОВИ БРАНЕ НЕСИ

Када је шведски научник Јан Сундберг објавио да припрема експедицију на шкотско језеро Лох Нес како би коначно скинуо вео тајне с познатог чудовишта Неси које наводно ту живи, огласио се Кевин Карлајн, члан Британског удружења беле магије.

– Бранићемо Неси свим моћима беле магије како бисмо спречили да шведски научници узнемире или, не дај боже, улове познато чудовиште. Одржаћемо обред и бацити чини на језеро, све у жељи да Неси остане тамо где је вековима била, као што смо до сада више пута чинили и успевали у томе – каже бели маг Карлајн.

Огласила се и четворочлана шведска екипа која је припремила циновску мрежу за хватање чудовишта, тврдећи да је њихов циљ само да узму узорке његовог ткива и Неси одмах врате у вековно пребивалиште. У неким шведским новинама појавили су се написи поводом претњи Британског удружења беле магије у којима се тврди да „бели магови” изгледа бране сумњиву истину о постојању чудовишта из Лох Неса■

Илустровао Мирољуб Милутиновић

тринаест

П

очетком јануара 2001. године на Интернет странама америчког часописа „Ин-сајд“ (www.inside.com) појавио се напис о тајанственом новом проналаску који ће изменити свет. Издавачка кућа „Харвард бизнис скул прес“ дала је 250.000 долара на име аконтације за издавачка права на књигу која би тек требало да буде написана, а да при том нико од њених уредника, па ни агент који је послао уговор, ни дан-данас не знају ништа о проналаску о коме је реч.

Свега неколико људи на свету зна шта је тајанствени изум. Један је председник чувене рачунарске компаније „Егл“ Стив Џобс: „Када људи буду видели о чему се ра-

ПРОНАЛАЗАК КОЈИ ЋЕ

ПРОМЕН

ШТА ЈЕ

ЦИНЦИ

проналазак који би на тржишту требало да се нађе 2002. године „само у првој години зарадити више новца од било ког другог изума у историји човечанства“, а да ће његов творац кроз пет година бити богатији чак и од Била Гејтса.

Џон Дуер, вероватно најпознатије предузетничко име калифорнијске Силиконске долине, човек који је у највећи пословни подухват свих

Свега неколико људи на свету зна шта је тајанствени изум који ће се на тржишту појавити 2002. године

ди, нико неће морати да их убеђује да убудуће градове граде на нов начин. То ће се догодити само од себе”.

Први човек једне од највећих виртуалних продавница на Мрежи, Интернет сајта Амазон (www.amazon.com), Џеф Безос каже: „То је до те мере револуционаран проналазак да се питање хоће ли се продавати и не поставља. Право питање гласи: хоће ли људима бити дозвољено да га користе?”

Представник за штампу Швајцарске кредитне банке, једног од финансијера пројекта, уверен је да ће

Једна од могућности: „цинцер“ је нека врста „свемирског“ тротинета на 6 точкова са хелијумским мотором који не загађује околину, замена за постојећа превозна средства која се уз то пење и уз степенице.

ЗАБАВНИК

ЕР?

времена уложио милионе долара, тврди да се ради о изуму значајнијем чак и од Интернета.

Сам проналазач, Американац Дин Камен, иначе милионер и власник корпорације „DEKA R &

НОБЕЛОВСКИ РОКЕНРОЛ

Годишња надметања младих америчких конструктора робота које приређује Дин Камен све су посећенија и из године у годину све више подсећају на велике рокенрол феште какав је био Вудсток. На финално такмичење које је прошле године одржано у Дизнијевом „Епкот центру“ дошле су хиљаде младих из читаве земље. Невиђена журка трајала је дан и ноћ.

– Хиљаде клинаца сањају о томе да постану звезде NBA лиге, јер наша култура превасходно слави спортисте. Време је да се инжењерима, проналазачима и, уопште, мислицима пружи прилика да постану звезде поп-културе – каже Камен.

Ако ништа друго, човек је на личном примеру доказао да је то могуће.

Д“, каже: „Мој проналазак одиграће одлучујућу улогу у заштити човекове околине и начину на који људи широм света живе. Биће то алтернатива прљавим, скупим и често опасним производима који данас одређују живот људи, поготову у градовима“.

Шта је, дакле, „цинцер“ или, просто „ТО“, како га малобројни упућени у праву природу тајанственог производа најчешће називају? Интернет врви од сајтова на којима неће-

УКУЦАТЕ АДРЕСУ, КЛИКНЕТЕ, ЧЕКАТЕ

Проналазак о коме сви говоре, а тек неколицина одабраних нешто зна, требало би да се појави на тржишту 2002. године. Продаваће се искључиво преко Интернета, односно адресе www.amazon.com.

Пошто на наведеној адреси укуцате производ који тражите (ginger или it), наћи ћете се на Интернет страни на којој ће вас сачекати два значајна обавештења. Прво гласи: „Извините, цена производа који тражите за сада је

непозната с обзиром на то да се о њему још ништа не зна.“

Имате ли ви, можда, неку занимљиву идеју о томе шта је „цинцер“? Посетите нашу адресу ginger discussion board – и изнесите своје мишљење.“

У другом се каже: „IT, односно ЦИНЦЕР, још није у продаји. Радо ћемо вас обавестити када и уколико се ТО нађе у продајној мрежи Амазона. Укуцајте своју адресу и кликните на „go прозорче. Сади!“

amazon.com

VIEW CART | WISH LIST | RECENTLY VIEWED | HELP

WELCOME | STORES | ELECTRONICS | BOOKS | DVD & VIDEO | MUSIC | HOME & GARDEN | TOYS & Games | VIDEO GAMES

ADVANCED SEARCH | BROWSE CATEGORIES | INFO CENTER | TOP SELLERS | ELECTRONICS OUTLET | CAMERA & PHOTO

SEARCH: Electronics GO

Ginger

Sorry, price information not yet available, as product remains unknown.

Do you have any wild ideas about the Ginger mystery? Visit our [Ginger Discussion Board](#) and add your opinions.

ASIN: B0000059MSD

"IT," also known as "Ginger," has not yet been released by its inventor, but we'll be glad to notify you by e-mail when we actually know what IT is and if IT will be available for purchase from Amazon.com. Simply enter your e-mail address and click Go!

ШТА ЈЕСТЕ ПРОЦУРИЛО

За сада је у јавност процурило да је Дин Камен пред неколицином одабраних, пошто је делове извадио из два ранца какве клинци широм света носе на леђима, за десет минута склопио свој нови изум.

Све, такође, упућује на то да је реч о новој врсти превозног средства које ће покретати мотор који не загађује околину. Једни верују да ће то имати тачкове и да ће се кретати по земљи, други кажу: а шта ако буде летело?

Велики број присталица има и претпоставку по којој

се заправо ради о револуционарном новом начину пречишћавања отпадних вода помоћу ласерских зрака.

Патент који је Камен недавно пријавио. Је ли то „цинцер“?

Када се последњи пут средином марта ове године појавио у јавности на конференцији Удружења компјутерских технолога одржаној у Сан Хосеу у Калифорнији, Дин Камен је одржао четрдесетоминутни говор у коме, на велико разочарење присутних новинара, ни речју није поменуо свој нови проналазак. Упркос салетанима, остао је нем на сва питања којима су новинари покушавали да од њега измаме било какву изјаву у вези са тајанственим проналазком.

адреси www.theitquestion дневно посети од 70 до 100 хиљада људи. Постоји и сајт www.gingerpoll који објављује све доступне претпоставке о правој природи тајанственог проналазак који је узбудио свет.

ЧОВЕК КОЈИ ЋЕ „ВРЕДЕТИ“ ВИШЕ ОД БИЛА ГЕЈТСА

Прве милионе зарадио је некако баш у време када је пропустио да положи почетне испите на факултету

Четрдесетдеветогодишњи Дин Камен, пропали студент, проналазач, самоуки физичар и мултимлионер, живи у шестоугаоној кући, коју је сам пројектовао, на врх брда надомак Манчестера у америчкој држави Њу Хемпшир.

Кућа и околно имање не виде се с пута, а имало би шта.

Џубокс, аутомат за коцкање и Фордова парна машина

Напољу, између осталог, и терен за бејзбол. У кући: велика библиотека обложена дрветом препуна књига, свакојаких признања и диплома (осим универзитетске), турбина коју покреће ветар, преносни систем котурова помоћу којих боце вина из кухиње стижу до спаваће собе.

На сваком кораку имања које је Камен назвао Вествинд (западни ветар) чита ве збирке, хајд' да кажемо, играчака по укусу власника: џубокс, аутомат за коцкање и, рецимо, парна машина од 25 тона која је некада припадала Хенрију Форду. У подруму куће су ливница, машинска радионица и радна соба с рачунарима у којој Дин проводи добар део ноћи.

У једној гаражи паркирани „порше 928“ и „хамер“, америчко војно возило које се и на тржишту „олдтајмера“ продаје по папреним ценама. У другој, два „енстром“ хеликоптера. Мањи, клипни, за превоз до канцеларије у центру Манчестера. Већи, елисо-млазни, за нешто већа растојања, рецимо, када

Дин пожели да скокне до приватног острва недалеко од атлантске обале Конектиката. Кад год су у питању раздаљине веће од сто педесет километара, седа у приватни млазњак марке „сајтејш џет“.

Сасвим у складу с положајем човека за кога многи који су у то добро упућени тврде да ће кроз пет година „вредети“ више и од Била Гејтса, Дин Камен дружи се с неким веома богатим и утицајним људима. Гламурозне забаве које с времена на време приређује у Вествинду навеле су многе славне личности да се запуте у њухемпширску забит у коју донедавно тешко да би крочили ногом.

На списку Динових гостију су и садашњи председник САД Џорџ В. Буш, директор Насе Ден Голдин и, однедавно, водећи инвеститор калифорнијске Силиконске долине Џон Дуер.

Мада сам Камен одбија да говори о величини свог богатства, извесно је да је оно већ сада поприлично. Прве милионе

зарадио је са двадесет и пет година, седамдесет осме, на џепном „ленкалу“ за самодавање инјекција (по изгледу заиста сличном хемијској оловци, које је дијабетичарима и многим другим болесницима широм света изменило живот).

Средином деведесетих, у време када су такви уређаји по величини одговарали машинама за веш, направио је апарат за дијализу величине телефонског именика. Просте године патентирао је „ибот“, роботизована инвалидска колица на осам точкова која се пењу уз степенице, крећу по песку и каменитом тлу и која власника по потреби подижу до висине очију онога с ким разговара.

– Посадиш човека, инвалида, у колица и та колица га онда носе уз степенице и спуштају назад до приземља? Сулуда замисао. Али, успело му је – каже Динов пријатељ Вуди Флауерс, машински инжењер и професор славног Масачусетског технолошког института.

Дин Камен у роботизованим колицима која су му прошле године донела америчку Националну медаљу за науку и технологију. Награду му је уручио бивши председник САД.

нице које воде од једне станице париског метроа до излаза на плочницима града, а затим и уз све степенике који од подножја воде до ресторана на врху Ајфелове куле. Како је стигао горе, окренуо је број мобилног телефона Џона Дуера. Дуер је одахнуо (човек је у последњих осам година уложио милионе у Динова роботизована колица). Они који су дотад презриво одмахивали главом кренули су да гризу нокте од муке.

Проналазак већи од ватре, точка и Интернета заједно

Сада Дин Камен и неколицина посвећених у тајну његовог најновијег изума кажу: све је било дечија шала у поређењу са оним што тек следи. За Каменов тајанствени нови проналазак

У јуну прошле године Дин Камен је сео у своја колица која су га безбедно пренела уз степе-

зак назван цинцер или, просто, ТО (на енгл. it) тврди се да је проналазак који ће променити свет. Изум већи од ватре, точка и Интернета заједно

Припремила Мина Илић

Живот на нашој планети заиста више није оно што је некада био, а по свој прилици никада неће поново ни бити онај стари. Човек је тога свестан, али, чини се, не баш увек јер се према природи не би понашао тако сурово. Или можда сви мисле како њихов допринос отуђивању од природе није од пресудног значаја?

И док се често говори о загађењу ваздуха, као да

смо заборавили на загађиваче светлости. Податак звучи невероватно, али је нажалост истинит: највећи део Европљана више уопште није у стању да голим оком види звезде. То доказује и мапа коју објављујемо. Она показује последице које вештачко осветљење великих европских градова оставља на видљивост небеског свода. Научници су, наиме, израчунали како се вештачка светлост ве-

ликих насеља распростире кроз атмосферу и колико њени одблесци на атмосферској прабини ограничавају видљивост звезда са површине наше планете. Свака боја на овој ноћној мапи означава одређени степен видљивости (види легенду).

Места обележена тамножутим су она са којих више уопште није могуће видети Млечни пут. Области обележене наранџастом бојом су оне чији житељи, ма колико ноћ била ведрa, виде тек стотинак звезда. У ства-

ри, једина светлосно не-загађена подручја су мора.

Подручје које обухвата наша земља не спада у изразито загађена вештачком светлошћу. Још, дакле, можемо да гледамо у небо ишарано звездицама препуштајући се романтичним тренуцима. Можда чак уз стихове Јована Дучића који у песми „Звезде“ каже: „А море је пуно звезда па и њише/ И по жалу немом, празном и без сене,/ Котрља их сву ноћ, ко песак и пене...“ **М. О.**

ЗАГАЂИВАЧИ СВЕТЛОСТИ

ЕВРОПА БЕЗ ЗВЕЗДА

СТЕПЕН ЗАГАЂЕНОСТИ СВЕТЛОСТИ

<11%	Видљиве су хиљаде и хиљаде звезда
<33%	Не види се само најслабије звезде
<100%	Многе звезде једноставно ишчежавају
<300%	Вештачка јача од светлости са неба
<900%	Млечни пут никада није могуће видети
>900%	Видљиво је мање од стотинак звезда

Пре више година, на заједничком ручку учесника конгреса зубних лекара у Чикагу, пришао ми је човек педесетих година.

— Да нисте ви Хери Рајт који је у средњој школи у Филбергу био ненадмашни тркач на једну миљу? — обратио ми се. — Ако јесте, мора да ме се сећате.

Поглед ми је пао на картицу на његовом реверу. На њој је писало: Вилијем Баудуинг.

— Биле! — ускликнуо сам. — Шта ти, за име света, овде радиш?

Моје чуђење није било без разлога. У средњој школи био је најомиљенији атлети-

Филаделфији — наставио је Бил причу. — Од свих сам много слушао о том граду, па сам се унапред радовао што ћу га видети. Поред тога, то би била моја прва посета једном заиста великом граду.

Стигли смо у освит дана једне недеље у јуну. Кад је шатор разапет и ствари распаковане, речено нам је да смо слободни и да у граду можемо да останемо до поноћи. Један музичар из циркуса, с којим сам се спријатељио, понудио се да ми покаже град. Кренули смо одмах после ручка, али сам брзо схватио да нећемо посећивати музеје и историјска места, како сам претпостављао, јер смо се одмах упутили у један италијански ресторанчић. На путу до њега, док смо пролазили неком улицицом, угледали смо групу дечака који су ногама ударали једног вршњака. Умешали смо се и претученог дечака подигли са земље.

Имао је око десет година, плакао је, из носа му је текла крв, лице му је било изубијано. Пажњу ми је привукао доњи део његовог лица. Имао је зубе толико избачене да су му прелазили преко доње усне и тако увучену браду

да се клони тих грубијана.

Испричао сам јој да су га задиркивали, да су га називали ружним именима и запитао је зашто дете није водила зубном лекару који би му исправио зубе. Одговорила је: — За то је потребно много новца, а ми га немамо. Мој муж једва зарађује за голи живот.

На бојном пољу

Бил и његов колега сачекали су да се дечак смири а онда га одвели на вечеру, па у биоскоп. Дечак је био очаран. Било је то први пут да му неко поклони пажњу. Идуће недеље Бил га је повео у циркус.

— Купио сам му кокице и лимунаду — наставио је Бил своју причу — а потом му показао циркуске животиње.

Био је то велики дан и у мом животу. Те ве-

ња и у амбуланту је стигао у несвести. Када су му с лица уклонили завоје, погледао сам га изблиза и — остао без даха. Није било сумње: такве и толико избачене зубе имао је само Џо. Погледао сам његову плочицу. Писало је: каплар Ђовани Ћибели.

Већ приликом првог прегледа установио сам преломе на обе вилице. У ту операцију уложио сам све своје знање, а после сам се о њему старао као што бих и о свом сину. Кад се пробудио из анестезије и погледао ме, изгледао је као да је угледао

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

чар. По завршетку школе остварио је своју дечачку жељу — примљен је у један циркус. Било је то последње што сам о њему чуо, а сад га срећем као учесника скупа угледних стоматолога, стручњака за хирургију вилица!

Сели смо и Бил је почео да прича...

Увек ме туку...

— Запослио сам се у једном путујућем циркусу желећи да пропутујем земљу с краја на крај, али брзо сам схватио да тај живот није тако сјајан и узбудљив каквим сам га замишљао — причао је Бил. — Разочарао сам се кад сам увидео да се састоји од по једне вечерње представе по суморним градићима, напорног рада и мале плате. Али, мислио сам да ми не преостаје ништа друго до да се држим циркуса. Јер, ако се вратим кући, сви у породици добили би тиме потврду да је мој избор занимања био потпуни промашај.

— Најзад смо позвани на седмодневно гостовање у

да је изгледало као да је нема.

Обрисали смо му прљавштину и крв са лица. — Шта се догодило? — запитао сам га. Одговорио је, јецајући:

— Не воле ме. Увек ме туку. Велики дечаци називају ме погрдним именима зато што немам браду и што су ми зуби овакви. Данас нисам издржао, па сам ударио једног од њих. Онда су се он и сви остали бацили на мене. Нисам је крив што сам се овакав родио...

Рекао нам је да се зове Ђовани Ћибели, али да га сви зову Мали Џо. Одвели смо га до куће, његовој мајци, али њу као да није изненадило то што је претучен. — Увек се туче — казала је — мада га стално саветујем

— Не воле ме због тога
што овако изгледам, што ми
зуби штрче преко доње
усне. Нисам ја крив што
сам се такав родио — кроз сузе
је говорио десетогодишњи дечак

МОЈ ВЕЛИКИ ДАН

чери и у том граду одлучио сам да ћу постати зубни хирург, стручњак за исправљање зуба, да бих могао да помажем деци какав је био Џо.

Бил је сутрадан писао родитељима о својој одлуци да напусти циркус. Обрадовали су се. Он је имао нешто уштеђевине, а отац је обећао да ће додати колико год буде потребно за његово студирање. Своју специјализацију из ортодонтције завршио је тако рећи секунд пре ступања Америке у Други светски рат. Позван је у војску и послан у ратну болницу на северу Индије.

— Једног дана — причао ми је даље — на носилима су довели једног каплара. Био је рањен за време гранатира-

духа. Онда је поново затворио очи, а на лицу му се, и поред завоја, видео осмех. Препознао ме је.

Када се рањени каплар довољно опоравио, учинио сам све што сам могао да га пребаци у позадинску болницу која је била и моја главна база. Сад сам био у могућности да урадим оно о чему сам сањао од дана када сам малог Џоа одвео у циркус. После неколико великих хируршких захвата и мењања протеза, деформација његових вилица и браде најзад је била исправљена. Требало је видети каква је то била промена!

Док је Бил причао, нисам ни приметио да нам је пришао мршав млад човек.

Илустровао Брана Јовановић

ЗАШТО САМ ПОСТАО...

МОЖДА И ВИ ИМАТЕ СВОЈ ВЕЛИКИ ДАН - МОЖДА ПАМТИТЕ ТРЕНУТАК, СУСРЕТ ИЛИ ДОГАЂАЈ КОЈИ ВАМ ЈЕ, КАО И ЈУНАКУ ОВЕ ПРИЧЕ, НА НЕКИ НАЧИН ОДРЕДИО ЖИВОТ И СА РАДОШЋУ ГА СЕ СЕЋАТЕ.

ПОШАЉИТЕ СВОЈУ ПРИЧУ „ЗАБАВНИКУ“ НА АДРЕСУ:

„ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, МАКЕДОНСКА 29, 11001 БЕОГРАД

– Да те упознам с једним својим старим пријатељем! – рекао му је Бил. Високи младих пружио ми је руку.

– Хери – рекао ми је Бил – желим да упознаш тек ди-

пломираног зубног лекара који ће уписати постдипломске студије из ортодонтције: доктор Ђовани Ћибелиш

Хери Рајт

—деветнаест

На годишњем заседању њујоршке скупштине 1702. године част да први поздрави присутне добио је лорд Корнбери, заступник Њеног величанства британске краљице Ане Стјуарт. Када се појавио за говорницом, међу делегатима је настао жамор, а потом се разлегао смех. Јер, лорд је изашао у раскошној хаљини, с лепезом у руци.

вернера државе Њујорк, Ана Стјуарт га је упозорила да то мора да обавља најбоље што уме.

Без обзира што је изазивао смех где год би се појавио, лорд Корнбери је остао у Њујорку све до 1708. године. Краљица га је тек тада опозвала. Чим се вратио у домовину, краљичин рођак је ухапшен и бачен у тамницу с образложењем да је направио

СЛЕПА ПОСЛУШНОСТ

Када је Ана Стјуарт поставила лорда Корнберија за гувернера државе Њујорк, није могла да претпостави да ће он баш дословно схватити задатак да буде њен лични заступник

Не обазирјући се на негодовање, лорд Корнбери је одржао говор. А када су га касније отворено питали зашто се обукао као женско, одмахнуо је руком и одговорио им да су глупи и да ништа не схватају. „Пошто заступам жену, а она је тренутно владар земље из које долазим, морам да заступам Њено краљевско величанство што је могуће верније и боље.“

Савременици лорда Корнберија тврде да је британској круни нанео више штете него било који други гувернер, а то место добио је, кажу, искључиво зато што је био рођак Ане Стјуарт (владао од 1702. до 1714). Неспособан и неодговоран, по речима многих, немилице је трошио новац из државне касе, али када би га супруга замолила да јој нешто купи, одбијао је и вређао је чак и пред светом. Леди Корнбери била је толико очајна да је почела чак и да краде да би подмирила најосновније потребе.

Склоност лорда Корнберија да се одева као женско није баш најјаснија. Неки тврде да је то радио за баве ради, што је мало вероватно, док су други били убеђени да је краљичин рођак сувише буквално схватио задатак да заступа Њено величанство. Јер, када га је именовала за гу-

Лорд Корнбери, виђен очима сликара савременика, одевен као мушкарац, што је, уосталом, и био

велике дугове. У затвору није дуго остао.

Ана Стјуарт била је болелива према лорду Корнберију. Кад се нашао на слободи, поставила га је за једног од својих саветника ■

Осим што је желео да краљицу што верније заступа, рођак Ане Стјуарт очигледно је и те како волео да се одева у раскошне хаљине поносно то образлажући чињеницом да „су он и Њено величанство слични као јаје јајету“

Самозвани доктор Грејем појављивао се у оделу од белог лана, с обавезним букетом цвећа у руци

У Храму здравља постојала је постеља за коју су, додуше врло кратко, многи веровали да човеку пружа несвакидашњи ужитак и доводи до потпуног излечења

НЕБЕСКА ПОСТЕЉА

Уколико се електрицитет или магнетизам у телу смање или повећају, човек се разболи, а лек је, тврдили су британски лекари у 18. и 19. веку, лежање у нарочитим креветима или држање појаса око груди. У нека од ових чудесних излечења људи су заиста веровали

Навала је била толика да су пацијенти морали да се упишу у књигу и чекају и по неколико недеља да би дошли на ред. Чим је 1781. године у Лондону отворен Храм здравља, рашчуло се да из ове несвакидашње болнице сви излазе опорављени и излечени од готово сваке болести.

Магнетни трон

Када је Џејмс Грејем, физичар из Единбурга, стигао у главни град Британије, није слутио да ће начин лечења који је он изумео тако брзо стећи велики број поклоника. Грејем је тврдио да тегобе настају када човек у телу нема довољно електрицитета или магнетизма.

У Храму здравља пацијенте је дочекивала Ема Харт која је, почувши се по својој лепоти, постала миљеница многих угледних личности тог доба. Ема се касније удала за енглеског амбасадора у Напуљу и... постала веома, веома блиска са лордом Нелсоном, легендарним британским поморским заповедником. Предела Ема, позната као леди Хамилтон, вероватно је веома допринела популарности Грејемове установе, али њено присуство сигурно није било пресудно.

Самозвани доктор из Единбурга најпре је, као и сви лекари, постављао дијагнозу, а потом одлучивао коју врсту лечења да примени. Лакше оболелима про-

писиване су посебне купке, а тежим болесницима „магнетски трон“ или „небеска постеља“. Да би лечење изгледало што озбиљније, пацијента би неко од слугу довео до столице која је заиста подсећала на краљевски трон. Потом би му каишевима привезали руке и ноге и излагали га снажном магнетизму. Најзанимљивије је да се нико није противио овој врсти лечења, напротив. Људи су веровали да ови магнетни шокови заиста помажу!

Сви који би дошли у Храм здравља желели су да се нађу у „небеској постељи“ иако се чудесно излечење у њој плаћало и до пет стотина фунти. Како је изгледала та чувена постеља? Био је то раскошан кревет постављен на осам месинганих стубова „у ком је човек у прилици да, лежећи, буде изложен магнетским силама које му прожимају читаво тело и утичу на потпуно излечење“, како је говорио доктор Грејем. „Небеска постеља“ посебно је препоручивана паровима који нису могли да имају деце.

Као што се брзо прочуо, Храм здравља је исто тако брзо изашао на лош глас јер се испоставило да се у њему нико није излечио. Самозвани доктор Џејмс Грејем морао је да побегне из Лондона у родни град. У Единбургу је завршио у лудници.

Лек за све

И у наредном веку, у викторијанско доба, Енглези су били опседнути мишљу о здравом духу у здравом телу не презајући од

несвакидашњих начина да постигну ту равнотежу. Девојке су спавале с посебним наушницама које је требало да им обезбеде „здрово и што радосније буђење“, оболели од реуматизма подвргавали су се различитим тортурама настојећи да се ослободе болова, а најпопуларнији је ипак био појас преко груди направљен по сличном рецепту као и трон и постеља доктора Грејема.

Сер Џејмс Мареј, такође физичар али из Даблина, изазвао је праву револуцију када је 1849. године објавио студију „Електрицитет као узрочник колере и других обољења“. Мареј је доказивао да у телу сваког здравог човека постоји електрицитет који је изразио бројком од 10.000 је-

диница. Они код којих је повишен за десет, оболеће од реуматизма, вишак од чак седамдесет испољиће се епилепсијом, а 120 тровањем крви. Ако има десет јединица мање од 10.000, пацијент ће се жалити на прехладу и грип, а минус деведесет озбиљно је упозорење да човек лако може да добије кугу.

Имајући на уму ову Марејеву студију, 1886. године Лондонско медицинско друштво одлучило је да се направи посебан појас који би „испуштао лаке струје“. Уз помоћ тог појаса, како су тврдили озбиљни лекари из удружења, свако ће моћи да се излечи од било које болести: од ко-стобоље до затвора!

В. Софреновић

Вилијем Гледстон, тадашњи британски премијер, рекламира благодети појаса који обнавља снагу и лечи све болести

ELECTROPATHIC (BATTERY) BELT

PRICE 21s., POST-FREE. WILL LAST FOR YEARS. OVER A QUARTER OF A MILLION PATIENTS HAVE BEEN SUCCESSFULLY TREATED FOR RHEUMATISM, LUMBAGO, SCIATICA, GOUT, KIDNEY COMPLAINTS, EPILEPSY, PARALYSIS, INDIGESTION, CONSTIPATION, FEMALE COMPLAINTS, GENERAL AND LOCAL DEBILITY, FUNCTIONAL DISORDERS, &c.

The following are selected from thousands of reports received. The originals may be seen at the Company's Rooms.

GOUT. "Completely cured me."—Major PAKENHAM, Arnhem.

HYSTERIA. "The Belt has done wonders."—Mrs. M. ORIEL, Dublin.

LUMBAGO. "It has been an untold comfort to me."—Miss HEDDER, Tynemouth.

RHEUMATIC FEVER. "I can speak positively of its efficacy."—Dr. C. L. F. FRIER, Dr. L. Senior Fellow, St. John's College, Oxford.

SCIATICA. "Worth fifty pounds."—Mr. R. J. WATSON, Harwich.

KIDNEY DISORDERS. "I am like a new man."—Mr. W. F. PUGH, Plymouth.

BRONCHITIS. "A wonderful change."—Rev. E. ABBOTT, Ystrad, Pontypool.

NEURALGIA. "A most complete success."—M. A. LAYTON, Bask, Kent, London.

RHEUMATISM. "Completely cured me."—W. TERNER, Esq., Ashby-de-la-Zouch.

NERVOUS HEADACHE. "Healed much better."—Mr. W. HOLT, New Station.

INDIGESTION. "I wish I had purchased one before."—Mr. C. HITCHCOCK, Leicester.

NERVOUS DEBILITY. "My health has improved every day."—Mr. W. BLIMETT, Wallingford.

THE SECRET OUT.

London Mar. 9. 1886. Every man & woman should wear your "Electropathic Belt."—I have restored

LIVER COMPLAINT. "I have no pain now."—Mr. T. SMITH, Hey, Leeds.

EPILEPSY. "Wonderfully improved."—Mrs. HARRIS, Andover.

SHORTNESS OF BREATH. "Greatly relieved."—Mrs. M. FRANK, 22, Elm Park-garden, N.W.

ASTHMA. "Quite left me."—Mr. J. LOW, Stirling, N.B.

CONSTIPATION. "A wonderful effect."—Mr. R. T. STOKES, Doncaster.

WEAKNESS. "Well improved."—Mrs. MARRICK, Colwyn Bay.

DYSPEPSIA. "I feel altogether stronger and better."—Miss WELLS, Scarborough.

PILES. "Better in every way."—Mr. M. BRIDGES, East Brighthelm.

BAD CIRCULATION. "Feel like a different person."—J. ALGAR, Esq., Company Asher, Wickham Market.

PALPITATION. "Quite free."—Mr. H. HAY, N. Wales.

PARALYSIS. "Very great benefit."—Mr. W. SWAFF, Middlesbrough.

WRITER'S CRAMP. "A complete cure."—Miss E. HARTING, Eastbourne.

SPINAL WEAKNESS. "Rapid improvement."—Mr. W. WATSON, Newry, N.B.

MR. C. B. HARNESS, the Electrical Engineering Medical Electrician, has been specially retained by the Company, and may be consulted daily (without charge) at all matters relating to the health, and the application of Electric Electricity. Residents at a distance, and those unable to avail themselves of a personal consultation, are invited to write for a Private Advice Form, which will be forwarded POST-FREE on application to the Medical Electric Company, Ltd., 22, OXFORD-STREET, LONDON, W.

ДА ЛИ ПОСТОЈЕ ВЕШТИЦЕ?

У записнику са суђења вештици Кати Тиноди које се збило у Загребу, негде на крају 17. века, између осталих застрашујућих података остао је забележен и тај да вештице – када желе да праве маст – ухвате децу и кувају их! Оне су, наводно, грабиле децу из колевки, хватале их на раскршћима, било где да се указала згодна прилика. Осим што су правиле маст, вештице су водом у којој су кувале децу прскале поља и винограде. Подразумева се да су под отровним теретом безграничног зла та поља и ти виногради били осуђени на про-

паст. А уколико би се, рецимо, догодило да две вештице заједно уграбе дете, онда би другарски делиле и маст!

Прочитавши записник са суђења Кати Тиноди више од три стотине година касније, Ферино Грапели још више је увукао главу међу рамена и помислио како пре или касније судбина ипак разрешава многе недоумице. Он је, наиме, већ извесно време стидљиво наслуђивао како је постао вештац. Или је то одувек био, само није примећивао. Када су сумње већ претиле да изазову потпуни хаос тамо где је Ферино тако надмоћно заводио савршени

ТАЈНО

О летењу кроз пролећну београдску ноћ, о уласку у туђе мисли, повратку у детињство и томе да вештице можда и не морају увек бити женског рода...

ОБЕЋАЊЕ

ред, онда се одједном, ко зна одакле, појавио тај записник. Било је извесно: није могао бити у истој групи са чудовишћима! Наводни вештичи траг који му се указао недвосмислено је говорио да његова новооткривена способност није ни налик описаним грозотама. На тренутак је осетио олакшање, али одмах затим поново се замислио. Шта се онда, заправо, са њим догађа? Можда су и све остале вештице, прогањане, мучене и спаљиване током векова биле не-

праведно набеђене? Можда су осећале исто што и он, а људи су их, не разумевајући њихово стање, сурово кажњавали.

Коцкице чоколаде

Суштина зла јесте у злостављању свесног бића које осећа зло. Ако је постојао неко ко се трудио да другима не нанесе зло, то је онда вероватно био он, Грапели. У ствари, највећи део времена смишљао је како да другима живот учини лепшим. Па ипак, дешавало се да често, ненамерно или несвесно, ипак нанесе зло. Били су то тренуци непажње, умора, тачније речено одсуства усредсређености. Чинило му се као да краде коцкицу чоколаде... А испоставило би се да последице нису слатке, већ крајње отужне, односно горке и непоправљиве. Онда би му било жао и самом себи би обећавао да ће бити пажљивији...

Није чак имао храбрости ни да размишља одакле се с доласком пролећа појавила и та способност да с невероватном лакоћом обавља чаролије. Једноставно, осетио је неко необуздано надањуће. Нико, или готово нико, у његовој близини ништа није примећивао. А све је у његовом животу постало другачије.

Била је влажна пролећна ноћ. Дремао је у фотељи у свом стану и напрасно осетио као неку узнемирујућу вибрацију у глави. Поцрвенео је испод браде и насмешио се. Срце му је лупало као помахнитало. Испружио је руке према невидљивом објекту и приметио како се одвојио од земље. По-

новио је покрет и учинило му се као да је запливао. Отворио је прозор и храбро скочио.

С осећањем неспутане слободе, ужитком какав није упамтио, парао је безбрижно београдски ноћни ваздух. Није летео високо. Испружених руку, пријатном брзином кренуо је у обилазак својих омиљених дрворада липа. Ветар је додиривао његово лице, а он, врховима прстију, лишће дрвећа. Најзад је био слободан! Затим је пошао у доњи град, ка Дорћолу и реци. Колико је само различитих судбина прогутао овај град! Док је летео, оне су се пред њим у магновењу листале – као стрип. Неколико пута морао је да се спусти на земљу и сакрије иза паркираних аутомобила јер се догодило да су баш туда, у то глуво ноћно доба, улицом пролазили неки познаници. Помало се стидео своје ноћне летачке пустоловине. Кући се вратио неопажено. Срећан.

Сутрадан, на послу, чим би осетио поглед на свом потиљку, знао је ко га гледа. И не само то. Улазио је у туђе мисли читајући их без икаквих препрека. Тонуо је у њих као у вртлог. Све му се у глави некако измешало. Морао је да се усредсреди и сопствене мисли раздвоји од туђих које су се попут тоглог ваздуха шириле кроз његово тело. И не померивши се, могао је да нареди: сада ми приђи, реци, а и не мораш да кажеш будући да одлично знам шта ти је на уму... Не, није било баш никакве потребе да се људима обраћа крештањем и викањем као до сада. Смешкао се и весело гледао околу. Готово сви су му постали некако мили и то више није крио. Зар је могућно да нико није приметио разлику?

Имао је педесет, а чинило му се као да поново има пет година. Осећања су била детиње јасна и снажна, као да се ништа значајно у међувремену није догодило. Када је био дечак, често је попуњавао ђачке лексиконе, у одговорима понекад прикривајући истину, а понекад крајње искрено – зависно од питања. Без обзира на то, одговори су давали какву-такву, али прилично верну, слику „испитаника“. У поново нађеном детињству Ферини Грапели донео је одлуку да искористи сличан метод и тако дође до одговора шта се с њим дешава, да ли је постао вештац или не. Или га је, можда, неко моћнији посуо „вилинском прашином“?

Трагајући за документима и причама из живота вештица, дошао је до „Прописа криминалне праксе“ за Доњу Аустрију из 1697. године где се, у одељку о чаробњаштву, наводе питања која се особи, стављеној на муке, морају поставити. Питања је било двадесет. Одлучио је да одговори иако га је (будући да је поново постао дечак!) без престанка пратила стидљивост.

(Не)видљиви одговор

Ставио се на муке и почео да пише, осећајући да зна прави одговор, али и надајући се да ће он, свеједно, постати видљив – можда и опипљив:

1. Има ли уговор с ђаволом?

Можда и немам. Нисам баш сигуран да је ђаво.

2. У ком је облику тај уговор склопљен?

У облику обећања без речи.

3. Када је склопљен?

Године 2001.

4. На које време?

За сва времена.

5. Да ли је склопљен писмено или усмено?

Телепатски.

6. На ком месту?

У сну.

7. С којом наме-

Илустровао
Бобан
Савић

GETO

ром или којим поводом?

Да бих се поново сетио самога себе.

8. Да ли је ико био присутан?

Јесте.

9. Где је сада тај уговор

и какав знак од њега има?

Уговор није видљив, али сам се изгледа сетио какав сам у ствари.

10. Шта је вештицу (вешта) на то подстакло?

Оно чему је немогућно и глупо одупирати се.

ЛЕТЕЋИ МАЧО

После извесног времена Ферина Грапелија почела је да мучи нека врста гриже савести јер је усамљенички уживао у ноћним летовима. Тако је одлучио да се повери својој дугогодишњој пријатељици, певачици Лили Сађил. Као окорели пустолов, Лили је с искрицама у очима, без даха, саслушала причу о летењу:

– Следећи пут идем и ја са тобом – одушевљено је предложила.

– Али, како ћеш кад не умеш да летиш? – забринуту је приметио Ферино. Пријатељичиној самоуверености није било краја:

– Ма какве везе има, држаћу те за ноге – закључила је кратко.

Једне изузетно топле ноћи одлучили су да ипак покушају и заједно полете. Претходно су предузели све неопходне мере опреза. Лили се тихо извукла из кревета док је њен муж из све снаге хркао и на своје место у брачном кревету ставила контрабас. Ферина жена тога дана се изузетно уморила, па је легла још у девет сати.

У први мах све је изгледало као циркуска тачка.

Скочили су заједно. Лили је Ферина заиста држала за ножне зглобове. Фијукнули су кроз београдску ноћ, с надом да их нико из оближњих солитера не посматра. Међутим, убрзо се показало како огромна разлика у расту може бити кобна. Лили је, наиме, ниска и сићушна женица док је Ферино изузетно висок. Њене мале ручице једва су успевале да обухвате Феринове чланке на ногама. Осим тога, Лили се потпуно занела уживајући што најзад на свет гледа из птичије перспективе...

Најпре је осетила да су јој из руку исклизнуле његове огромне ципеле. Брже-боље се ухватила за чарапе, али и оне су потом спале због брзине којом је он летео (а она само висила). Почела је да пропада кроз ваздух.

Звонки крик певачице тргао је летача који је – не знајући шта пре да учини – ухватио за њену плаву косицу и тако спречио да падне на земљу. Срећом, Лили је врло танка, па је фризура углавном остала на свом месту.

Чак ни ова за длаку избегнута трагедија није покварила њен фантастичан утисак о могућности летења. Лили је Ферина почела да гледа сасвим другим очима. Укратко, дивила му се. Као ватрена обожаваатељка латиноамеричких ТВ серија, надахнута овом најновијом вештичијом пустоловином, села је за клавир, па најпре промрљала: „Мммм, он је нешто заиста посебно“, а затим посветила пријатељу свој најновији хит. Била је то песма (на шпанском језику, наравно) симболичног наслова – „Мачо сербо“ („Macho serbo“) – песма која почиње индикативним стихом: „Completamente loca por ti!“ („Потпуно луда за тобом!“)... Ето, тако је од једне ноћи готово трагичног вештичарења настао музички хит ■

11. Да ли је бацала (бацао) чини?

Да.

12. На који начин и како?

Једноставно. Само сам то пожелео.

13. Којим речима и делима је чарала (чарао)?

Нисам ништа изговарао.

14. Колико пута?

Увек када сам то пожелео.

15. На којим местима?

Било где. Простор и раздаљина нису битни.

16. Када и у које време?

Ни време нема значаја.

17. Према којој особи?

Не смем одати њено име јер ће чаролија нестати.

18. Колико је тешко нашкодила (нашкодио) тим чаробњаштвом?

Убеђен сам да нисам нашкодио, иако та особа по свој прилици остаје заувек у мојој власти.

19. Може ли помоћи тој особи којој је нанела (наneo) зло?

Увек ћу то чинити.

20. Од кога је научила (научио) чаробњачко умеће?

То и за мене остаје тајна...

Превише тога из живота вештица и чаробњака остаје прекривено велом тајне, што показују и ови лукави одговори Ферина Грапелија, али и сви претходни покушаји да јасно буде саопштена суштина разлике између света вештица и света обичних људи. Шта онда преостаје? Како разоткрити загонетку? Можда би било најбоље да се постојеће вештице усредсреде на загонетку? Можда би било најбоље да се постојеће вештице усредсреде на саму праксу: да чине добра дела и помажу старима и немоћнима. Онима који немају вештичу моћ ■

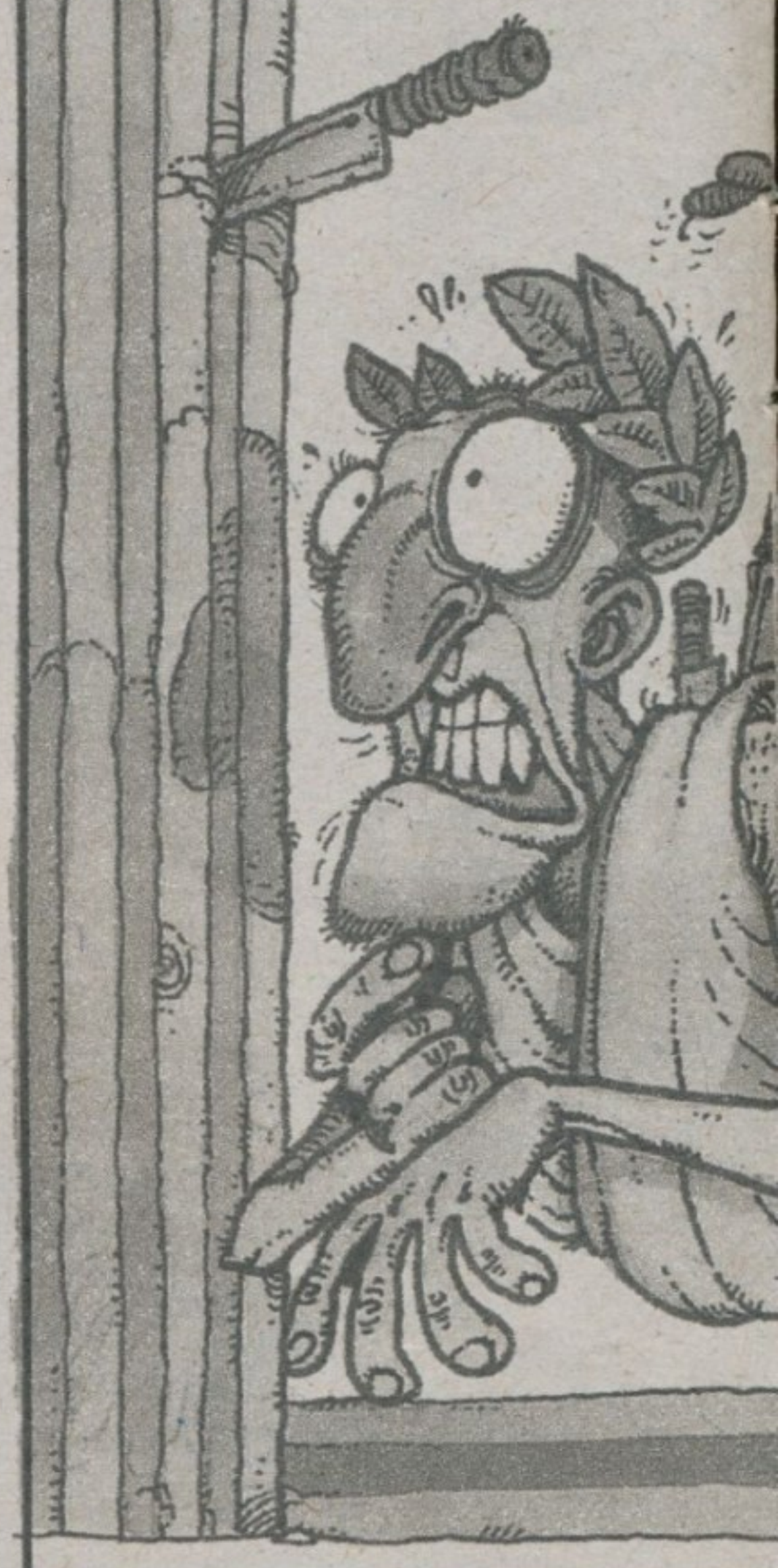
Упитник је нашла, а затим уводна објашњења додала

Мадам Мими

ЗАШТО

СЕ

КАЖЕ...

ЗАР И ТИ, СИНЕ БРУТЕ?

Ко није бар једном узвикнуо ово питање, било у шали, било озбиљно, поредећи неки догађај из сопственог живота – на пример издајство пријатеља у кога никад раније нисмо посумњали – са кобним крајем једне од највећих личности римске историје. Оне исте која је изговорила и такође веома познату реченицу „Дођох, видех, победих” коју тако радо употребљавамо променивши значење глагола. Затим је згодна прича о „коцки која је бачена” (па куд одлети нек’ одлети) после

преласка чувене реке Рубикон, која није означава-ла само границу провинције, него и крупну одлуку да се нападне Рим и преузме власт, па тако постала синоним за многе значајне преокрете у нашем животу.

Реч је, дабоме, о Јулију Цезару, великом државнику и војсковођи, али и домишљатом пропагатору, или, како се то данас каже, вештом промотору који се веома спретно бринуо о сопственом маркетингу. Још за живота стварао је легенде о себи, својој

мудрости и величини, па су његове изреке преживеле векове и – ево их и у нашем речнику. Ову из нашег наслова, наравно, није могао сам да лансира, за то су били потребни потомци који су поверовали и који су је, као и многе друге из касније историје, памтили и понављали.

МАРКО ЈУНИЈЕ БРУТ, кога је Цезар у самртном часу за мартовских ида 44. године пре Христа, усред сената, прободен десетинама бодежа па и Брутовим, ословио са „сине”, био је најистакнутији учесник завере у тренутку када је републици запретила тиранија. Цезар је био спреман да се прогласи за неограниченог владара и све његове дотадашње заслуге нису могле да превагну на теразијама на којима се мерила љубав према слободи и демократији. Цезар је волео Брута, Брут је волео Цезара. Али, часноме Бруту осећања нису сметала да бар привремено заустави тиранију једнога човека.

Скоро пет векова пре овог догађаја у сенату, један други Брут, **ЛУЦИЈЕ ЈУНИЈЕ БРУТ**, одиграо је такође улогу ослободиоца, како тврде историјски извори. На почетку историје

древнога Рима помињу се имена седам краљева, од којих је први Ромул, а последњи Тарквиније Охоли, самодржац подстицан амбицијама жене Тулије. Она је мужа наговорила да убије претходног краља, њеног оца, Сервија Тулија, и отме му престо.

Као потврда његове су-ровости постоји прича како је после заузећа града Габија, на питање сина Секста шта ће учинити са заробљеним угледним грађанима тог града, одговорио тако што је без речи мачем посекао највише макове у трави. Овакве су приче коришћене како би се објаснило и оправдало рушење монархије и успостављање републике. Дакле, посао за Брута, који је овог пута Тарквинијев рођак. Прича се да је, заједно са краљевим синовима, и он пошао у Делфе по пророчанство ко ће бити наследник Тарквинијевог престола. „Он ај ко први пољуби његову мајку”, гласио је одговор. Брут је схватио двосмислено значење, бацио се на тло и пољубио „мајку земљу”.

Када је нешто касније Секст извршио насиље над честитом Колатиновом женом, а она то саопштила својој породици тражећи освету, па се затим убила, био је то повод да се народ подигне и Рим ослободи самовлашћа. Једног сталног владара заменила су два конзула која су бирана сваке године. Како је Брут био тај који је изгнао краља из земље и чак своје синове осудио на смрт због учешћа у завери која је имала за циљ да врати Тарквинија на престо, он је имао највише права на место првог конзула.

Тако се пророчанство испунило, а име Брута као ослободиоца од тираније било је важно и за његовог имењака који је желео да сачува републику ■

С. Н.

Илустровао
Добросав Боб Живковић

1951.

РОЂЕНИ

5. фебруар: Кевин Киген, енглески фудбалер.

7. март: Ненад Стекић, наш атлетичар.

5. мај: Анатолиј Карпов, руски шаховски велемајстор, првак света од 1975. до 1985. године.

Здравко Чолић

30. мај: Здравко Чолић, наш певач.

УМРЛИ

30. јануар: Фердинанд Порше, немачки конструктор аутомобила.

19. фебруар: Андре Жид, француски књижевник.

29. април: Лудвиг Витгенштајн, аустријски филозоф.

МАСОВНО ТРОВАЊЕ

17. август, Југ Француске: 300 особа отровало се ражаним хлебом умешеним од зрна загађених кукољем. Троје је умрло, педесеторо полудело.

УПОЗОРЕЊЕ

Пушачима: амерички високотиражни часопис „Ридерс дајџест“ објавио да пушење има везе с појавом рака.

ОСНОВАНО

28. јул, Женева: Високи комесаријат Уједињених нација за избеглице потписивањем конвенције о правном положају избеглих лица што им обезбеђује нека минимална права и заштиту.

ЗАХТЕВ

13. март: Израел потражује од Немачке 1,5 милијарди долара на име ратне одште-те.

УВЕЗЕНО

Аустралија: вирус миксоматозе за узгајиваче оваца да би се потаманили зечеви који поједу траве колико би било довољно за исхрану 40 милиона оваца.

САД: из Француске тениске мајице „Лакост“ које постају статусни симбол.

ПОТРОШЊА

Велика Британија: 53.000 коња за исхрану због недостатка говедине.

ПОТПИСАНО

Септембар, Сан Франсиско: мировни уговор између Јапана и 49 земаља који ступа на снагу априла 1952. године чиме је окончана окупација Јапана од стране савезничких трупа.

НОБЕЛОВЕ НАГРАДЕ

МИР: Леон Жуо, француски синдикални вођа.

ХЕМИЈА: Едвин Матисон Мекмилен, амерички хемичар и физичар, и Глен Теодор Сиборг, амерички нуклеарни хемичар.

ФИЗИКА: Џон Даглас Кокрофт, британски нуклеарни физичар, и Ернест Томас Синтон Волтен, ирски физичар.

МЕДИЦИНА: Макс Тејлер, амерички бактериолог јужноафричког порекла.

КЊИЖЕВНОСТ: Пер Фабијан Лагерквист, шведски књижевник.

бијена експериментално из нуклеарног реактора у Акрону, америчка држава Ајдахо.

Ева Перон, чувена Евита, поздравља у Буенос Ајресу скуп својих присталица које од ње траже да се на следећим изборима кандидује за потпредседника државе уз свог супруга Хуана Перона, председника Аргентине. Огромна популарност Евите Перон непрекидно расте од избора њеног мужа 1945. године. Она успешно игра на карту сиромаштва народа и радничког и женског питања.

ИЗУМИ И ОТКРИЋА

● Океанографски брод Британске ратне морнарице „Челенџер“ открио најдубље место на Земљиној кугли у Маријанском рову код Филипина у Тихом океану. Његова дубина измерена ехо-сондом износи 11.034 метра.

● Америчка компанија „Ремингтон ренд“ направила први рачунар за широку употребу UNIVAC 1.

● Кири (Ci) постаје јединица за означавање количине радиоактивне материје у којој се распада $3,70 \times 10^{10}$ атома у секунди.

● Амерички физичар Вилијем Шокли направио слојни транзистор.

● Прва електрична струја на бази атомске енергије до-

КОНТАМИНИРАНО

12. јун, САД: на стотине квадратних километара у пустињи у Невади после владиних нуклеарних проба изнад тла.

ОБЕЛЕЖЕНИ

Јужноафричка Унија: становници су приморани да носе личне карте у којима су подељени на црнце, обојене и белце.

ГЛАВНИ ОСКАРИ

Најбоља женска улога: Џуди Холидеј у филму „Јуче рођена“.

Најбоља мушка улога: Хо-се Ферер у филму „Сирано де Бержерак“.

Најбоља режија: Џозеф Манкијевич за филм „Све о Еви“.

Најбољи филм: „Све о Еви“ америчког редитеља Џозефа Манкијевича са Бет Дејвис у главној улози.

Бет Дејвис, јунакиња филма „Све о Еви“

ПРВИ ПУТ

1. јануар, Чикаго: корпорација „Зенит Радио“ увела прву кабловску телевизију. Приказана су три филма, а пријем сигнала, по цени од једног долара по филму, ишао је телефонским системом.

САД: прва жива посада, четири мајмуна, послата је у стратосферу на висину од 140 километара.

САД: у „Крајзлере“ аутомобиле уграђени серво-волани.

Блуз музичар Муди Вотерс има хит песму „Ролингстоун“ чије су име узели и чувени бенд Мика Џегера и часопис. Вотерс на свој начин комбинује традиционални црначки блуз и ритам свог родног места код делте Мисисипија с музиком за игру из Чикага и то звучи веома добро.

ФИЛМОВИ

„Кво вадис“ америчког редитеља Мервина Лероја, улоге Роберт Тејлор, Дебора Кер и Питер Јустинов.

„Афричка краљица“ редитеља Џона Хјустона, улоге Хемфри Богарт и Кетрин Хепберн.

„Американац у Паризу“, мјузикл редитеља Винсента Минелија, улоге Цин Кели и Лесли Карон.

„Смрт трговачког путника“ према комаду Артура Милера редитеља Ласла Бенедек, главна улога Фредерик Мерч.

„Трамвај звани жеља“ редитеља Елије Казана, улоге Вивијен Ли и Марлон Брандо.

„Алиса у земљи чуда“, цртани филм Волта Дизнија.

ОБЈАВЉЕНО

„Конформиста“, роман италијанског књижевника Алберта Моравије.

„Хадријанови мемоари“, роман француске књижевнице Маргарит Јурсенар.

Марлон Брандо постао је велика филмска звезда већ после свог другог филма

„Трамвај звани жеља“

„Молој“, роман ирског књижевника Семјуела Бекета.

„Затворске бележнице“ италијанског револуционара и комунистичког теоретичара Антонија Грамшија, издато посмртно.

„Лекција“, комад румунског драмског писца који живи у Француској Ежена Јонеска.

„Ловац у жити“, култни роман америчког писца Џерома Дејвида Селиндера.

„Патерсон“, лирска поема у пет томова у стиху и прози америчког песника Вилијема Карлоса Вилијемса.

„Одавде до вечности“, роман америчког писца Џејмса Џоунса.

НОВЕ РЕЧИ

Мунлајт (moonlight): глагол који значи имати поред редовног и додатни посао, касније сваки рад на црно.

Винстон Черчил је 26. октобра по други пут постао премијер Велике Британије и то у 77. години пошто је на изборима победио Лабуристичку странку Клемента Атлија

КИНА БРАНИ СЕВЕРНУ КОРЕЈУ

12. АПРИЛ,
ВАШИНГТОН

Председник Сједињених Америчких Држава Хари Труман тражио је од Уједињених нација да се амерички генерал Макартур смени с положаја главнокомандујућег снага УН у Кореји због вођења сувише агресивног рата и погрешне процене да се Кина неће мешати у сукоб.

Прошлог новембра кинески добровољци извршили су жесток напад на војску УН и повратили све севернокорејске територије одбацивши Макартура и његове снаге иза 38. паралеле. Председник Труман, који нипошто не жели отворени сукоб с Кином и Совјетским Савезом, сматра да је време за преговоре о прекиду рата.

Падобранци снага УН спуштају се на тло Северне Кореје

...19. АПРИЛ, ЛОНДОН: ОДРЖАНО ПРВО ТАКМИЧЕЊЕ ЗА МИС СВЕТА, ТИТУЛА ПРИПАЛА ШВЕЂАНКИ...

СНЕЖНИ ЧОВЕК ПОСТОЈИ

Доказ су две фотографије огромних трагова стопала које је на Хималајима, на југозападној падини Менлунг Џеа, снимио британски алпиниста Ерик Шиптон. Он је трагове пратио око 1500 метара све док се нису изгубили на леду. И пре њега планинари су тврдили да Јети, како је Снежни човек назван, постоји, али је Шиптон први имао довољно присуство духа да његове трагове слика пошто је, ради поређења величине, крај њих поставио чизму и цепин.

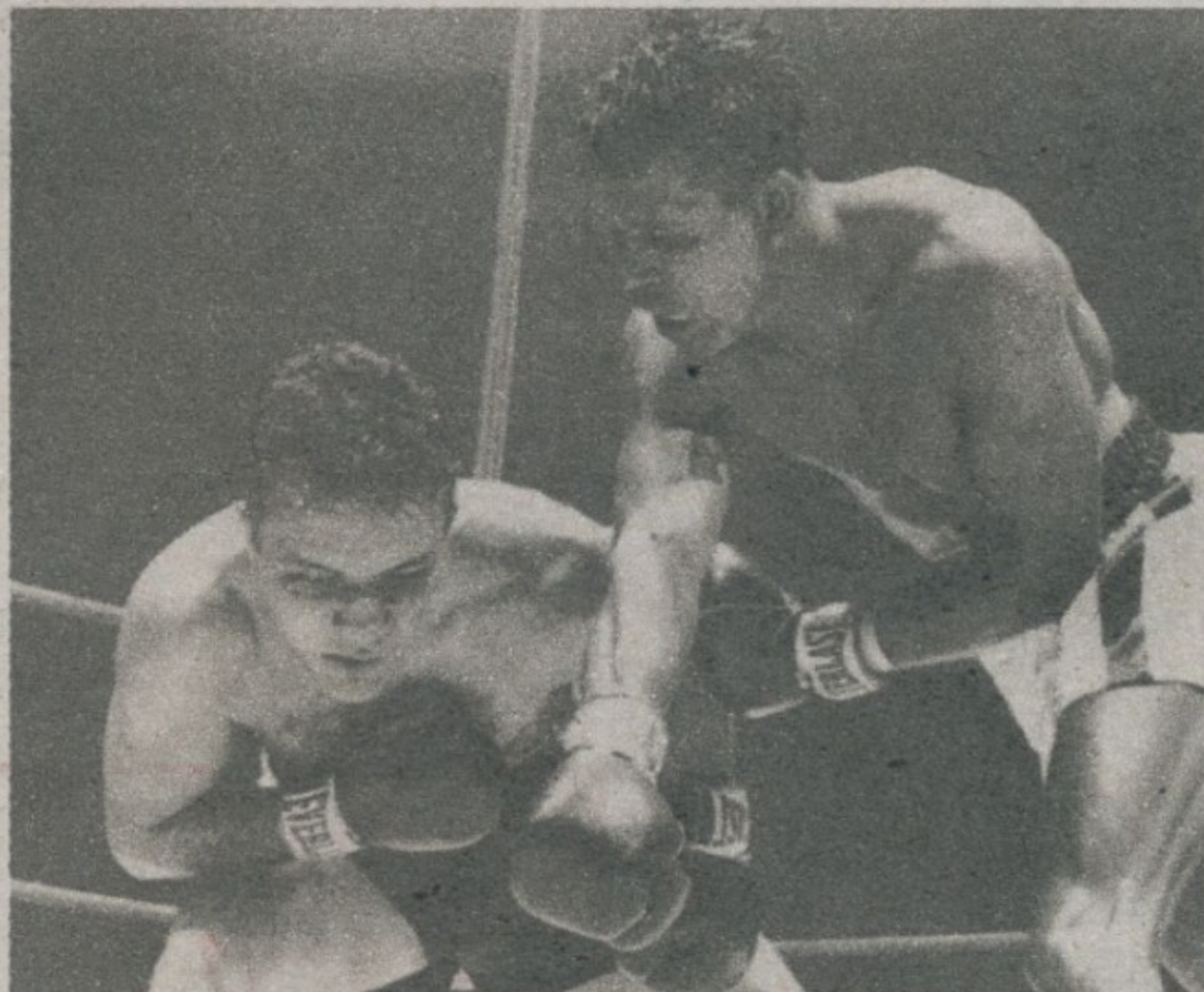

Тајанствене стопе у снегу припадају Снежном човеку названом Јети

ШУГАР ИЗГУБИО ТИТУЛУ

11. ЈУЛ, ЛОНДОН

Противно свим очекивањима, Ренди Тарпин из Велике Британије узео је славном америчком боксеру Реју Шугару Робинсону титулу светског првака у средњој категорији. Шугар је од 1946. до 1951. године био првак света у велтер категорији да би потом прешао у средњу и у фебруару преузео шампионску круну од Џејка ла Моте. Осамнаест хиљада гледалаца у сали Ерлс Корт дигло се на ноге и бурно поздравило свог сународника шампиона.

Реј Шугар Робинсон у мечу против Џејка ла Моте

...ПЕДЕСЕТОСМОГОДИШЊИ ПЕТРОЛЕЈСКИ МАГНАТ ЏОН ПОЛ ГЕТИ НАЈБОГАТИЈИ ЈЕ ЧОВЕК НА СВЕТУ...

БРИТАНСКИ ДИПЛОМАТИ ОСУМЊИЧЕНИ ЗА ШПИЈУНАЖУ

28. МАЈ, ЛОНДОН

Скотланд јард и Британска обавештајна служба MI5 започели су потеру за двојицом британских двоструких агената који су им три дана раније умакли. Зна се само да су се Гај Барцис и Доналд Меклин у петак увече 25. маја у Саутемптону укрцали на пароброд, прешли канал Ламанш и сели у воз за Париз. Ту им се губи сваки траг, али се претпоставља да им је Совјетски Савез крајња одредница.

Барцис и Меклин заузимали су висока и утицајна места у Британском министарству спољних послова, али се на њих већ извесно време сумњало. Барцис је опозван из Вашингтона, Меклина је данас чекало саслушање. Власти су биле сувише споре и дозволиле да шпијуни ишчезну.

Барцис и Меклин студирали су тридесетих година на универзитету у Кембриџу и верује се да су их Совјети тамо заврбовали. Сматра се да постоји и „трећи човек“, неко високо у британској власти, који им је дојавио шта се спрема и омогућио бекство на време.

Доналд Меклин (лево) и Гај Барцис постали су комунисти на чувеном колеџу Тринити у Кембриџу

Бојана Дожић

УСПОМЕНА НА КРАЉЕВСТВО БАМИЈАН

БУДА КОГА НЕМА

Јабгу Тунг Ши-Ху, заклет поклоник будизма, желео је да подигне споменик оснивачу овог филозофско-верског учења. Фигура је требало да надвиси све у његовом малом краљевству смештеном у долини Бамијан. Ши-Ху, који је са титулом кана владао од 618. до 630. године, одлучио је да статуу Буде подигне на једном од обронака планинског венца Хиндукуш, на путу који је спајао јужни, западни, средишњи и источни део Азије – тадашњем путу свиле. У усеку у планини подигнут је Буда, доскора највећи на свету. Марта ове године, после пуних тринаест векова, ова статуа претворена је у прах.

Опсена или стварност?

Пошто је Ши-Хуова замисао била да се исклеше Буда који стоји, као да излази из утробе планине, био је прави подухват задовољити канову замисао. Требало је прво поставити скеле низ обронак брда и направити усек дубок готово шездесет метара у ком су клесари извајали обрисе фигуре високе педесет пет метара.

На тело Буде касније су постављани кочићи од дрвета и на њих наносени слојеви малтера који се тако обликовао да се чинило као да је Буда у богатој одори. Верује се да је у то време у врху усека постојала помична скела са које су људи, о великим празницима, преко читаве статуе спуштали раскошне тканине облачећи великог учитеља.

Колико је ова фигура засењивала све који су је видели сведочи Хуен Цијанг, кинески ходочасник кога је 632. године пут нанео долином Бамијан. Цијангу се указала прилика да присуствује светковини коју је владар ове области приређивао једном годишње и тада сва своја добра и блага, у знак великог поштовања, давао на дар свом верском учитељу. Монаси су та блага прихватили и, у Будино име, поново враћали кану одајући му тако признање да је он законити владар и заштитник јединог правог учења, учења Буде.

Из записа Хуен Цијанга, али и других савременика који су жи-

Одолевао је тринаест векова. Сада је у утроби планине остало празно место немо сведочећи да је ту доскора стајала највећа статуа оснивача верског учења које некима није било по вољи

Овако је изгледала највиша статуа Буде на свету пре него што је уништена у марту ове године

вели у та давна времена, са знајемо да је читаву статуу, а посебно главу Буде, остављала без даха сваког ко је погледа. Била је обложена златом и драгим камењем тако да је, како пише Цијанг, „блистала и пресијавала се, а драгоцени украси засењивали су очи сваког ко би Буду погледао са било које стране”.

Пред стрељачким водом

Обронци Хиндукуш планина полако су претварани у будистичко светилиште. Направљена је још једна, мања фигура Буде висока тридесет осам метара, а око ових статуа путници, ходочасници, али и сами становници ове области данашњег Авганистана, удаљене 330 километара од главног града Кабула, изградили су хиљаду капела, такође усечених у брда. Усеци са фигурама и капеле исликавани су и живописани представама из будистичког учења.

Највиша статуа Буде на свету одолева је и када је будизам у 10. веку у овим крајевима заменила друга званична вера – ислам. Додуше, статуа Буде се, помало заборављена, временом крунила и полако губила некадашњи сјај. Не зна се тачно када је нестало злато и драго камење, а онда и само лице Буде. Остао је он и без обе руке испод лаката, па и без доњег дела ногу, али, и тако оштећен одолевао је времену. Доскора.

Талибани, који сада већ седму годину управљају готово читавим Авганистаном, прогласили су се највећим поборницима ислама. А ислам, у њиховом тумачењу, не подноси идолопоклонство било које врсте. Упркос противљењу читавог света, у марту ове године, Буда је по наређењу Мухамеда Омара, самозваног талибанског вође, нападнут из свих оружја. У подножје статуе стављен је експлозив, а пошто ни тада није уништена, бесомучно су је гађали минобацачима, пушкама, тенковском муницијом. Буда је одолевао више од двадесет дана и коначно претворен је у прах.

В. С.

(2)

ВАЖАН

Ко једном почне да свира гитару, тај је вероватно дуго неће испустати из руку. Можда ће свирати сатима, данима, годинама... Због тога је веома важно да гитариста заузме положај који ће му, осим ваљаног свирања, омогућити да се удобно осећа: да га не боле леђа или му трну руке. Гитаристи су иначе познати по томе што инструмент држе на најразличитије начине. Понекад и на оне такозване немогуће...

+ Пре свега, требало би стабилно седети – саветује гитаристкиња Вера Огризовић, професор (класичне) гитаре на Факултету музичке уметности у Београду.

– Кичма треба да је права, горњи део трупа да је усправан. Седети треба само на чврстој столици, ни преви-сокој ни прениској. Рамена су спуштена, а тежиште тела је у стомаку. Питање тежишта је веома осетљиво будући да се оно лако поремети подизањем рамена, нагињањем трупа напред-назад, померањем трупа у страну, напињањем мишића руку и ногу.

– Лева нога која се стопалом ослања на нарочиту клупицу треба да буде подигнута само онолико колико је потребно да се врат инструмента доведе у одговарајућу висину: то значи да се глава гитаре налази у нивоу између корена врата и уха свирача – саветује професорка Огризовић.

Које су тачке тела гитаристе најважније да буде у савршеном додиру са инструментом? То су лева и десна бутина, грудна кост и десна подлактица. Прсти се подра-зумевају.

Како избећи кривљење кичме? Врат гитаре могућно је померити од себе. То омогућава и бољу прегледност хватника. Обе ноге су целим стопалом на подлози. Једна на клупици, друга на поду. Тежина је распоређена на цео седални део, а не само на једну ногу.

Шта бива с рукама? Десна рука подлактицом се само благо ослања на гитару. Лева се подизањем доводи до врата гитаре, али тако да се лакат не удаљава превише од струка. Врхови јагодица прстију леве руке

ЖУЉЕВИТИ ПРСТИ

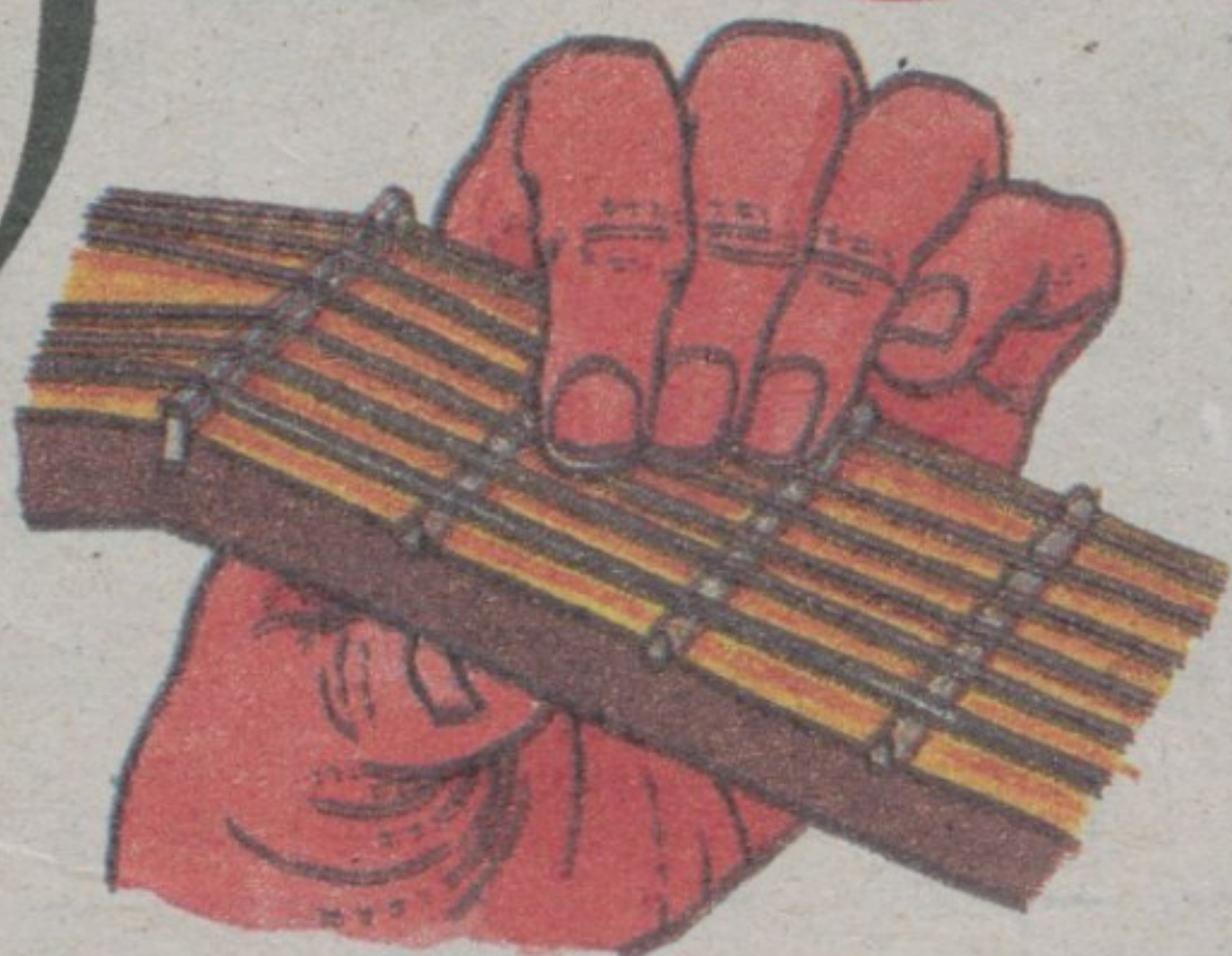
Гитариста се познаје и по жуљевима које има на прстима, тачније јагодицама леве руке. Ти жуљеви су неминовност, без обзира да ли свира класичну музику или роке-н-рол. Вежбајући сатима промене акорда, на пример, жице ће се „ути-скивати“ у јагодице леве руке гитаристе. У почетку ће чак изазивати и бол, али љубав према музици и инструменту требало би да буде јача. Болови ће затим нестати, и то врло брзо, зависно од тога колико млади музичар вежба. Уколико буде посвећен свом инструменту, прсти леве руке почеће да „лете“ по врату гитаре горе-доле ■

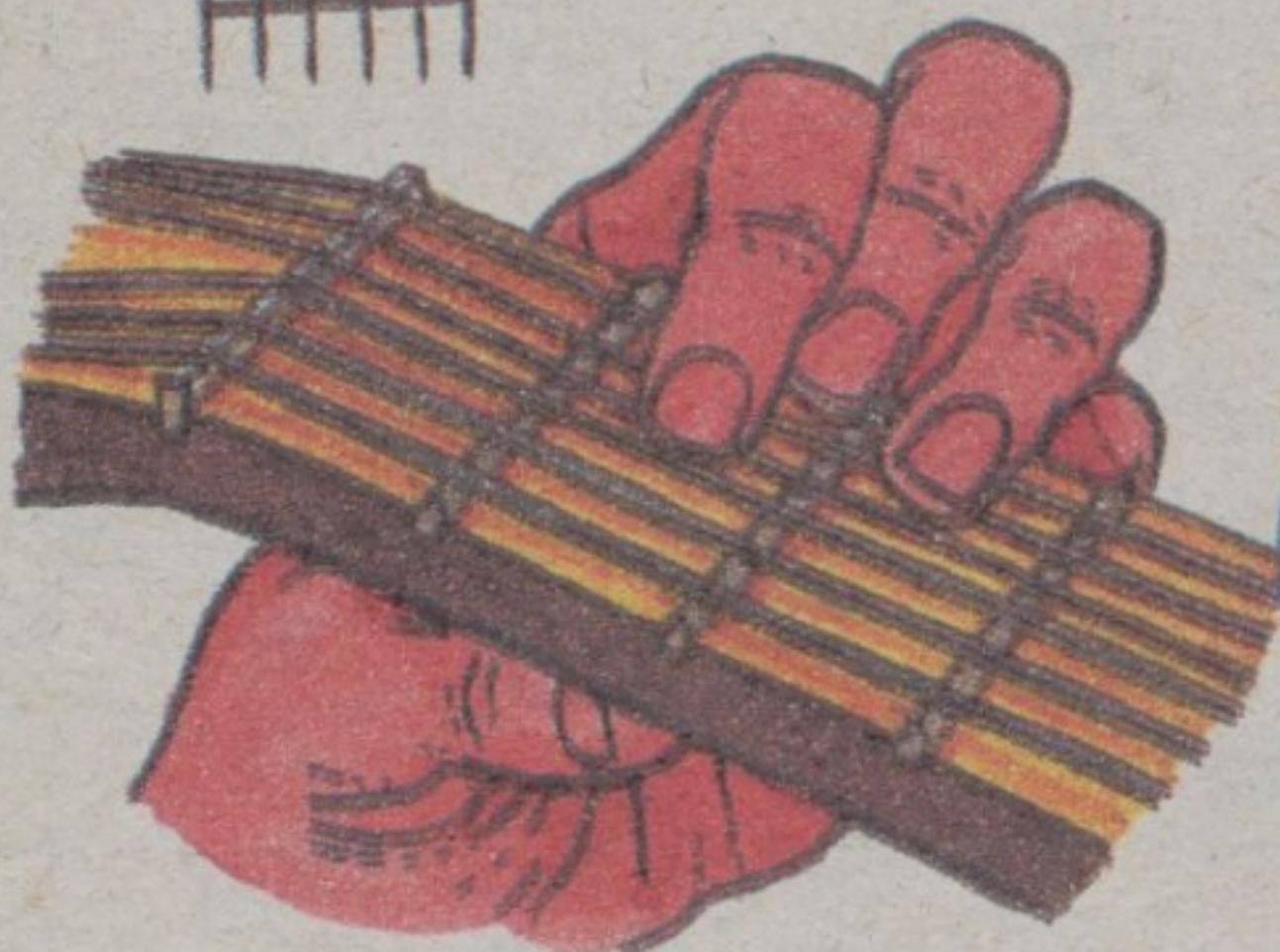
Руке виртуоза, фламенкисте Пака де Лусије: положај десне и леве руке

ЈЕСТОМАК

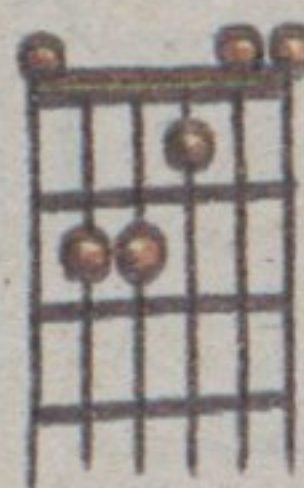
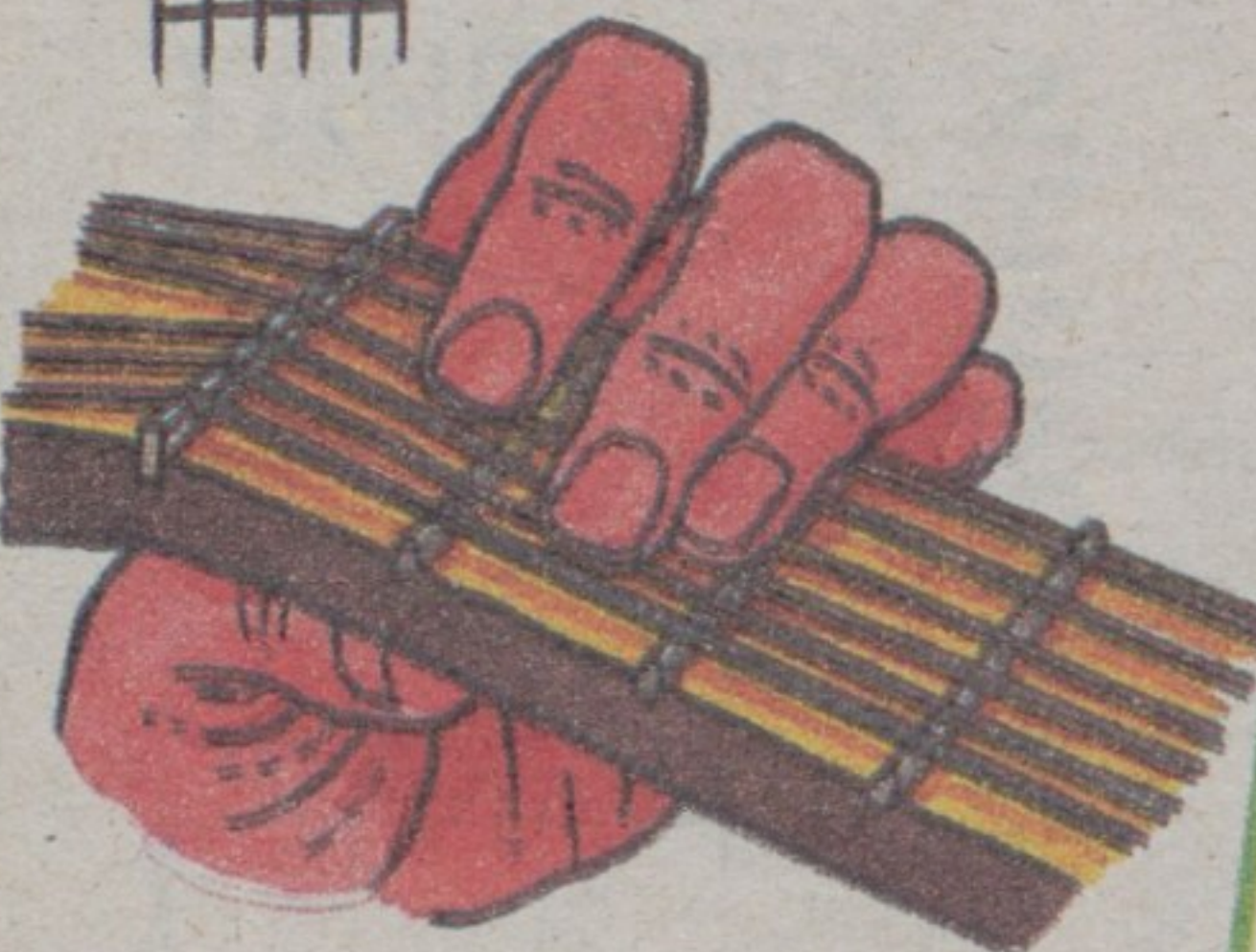
Како
правилно
држати
гитару и какав
је положај
руку које
пребирају
по жи-
цама...

А-дур

Д-дур

Е-дур

Песма за ЂЕНЕРАНЕ

Хеј-хај баш нас брџа
(Ѓорђе Балашевић)

A-D
У НОР БАБЕ ПАРА НАБО, ХЕЈ
ДА ИЗБЕЖИ НЕ БИ МОГЕ СЕ
БА СЕ БЕЛОМ ПРПОВЕДА, ДА ОД ПРВЕ ЛОЛЕ
А-D
ЗАВЛАДИ НАМ НЕКИ СНАМ СЕБЕ
УНЕ ЖИВОТ БИТИ ТМУРАМ КЛА ГЛЕДАМ ОД АРМЕ,
БУДИ БИТО СИБИ СОКО,
НА СЕ БИНИ У ЗИОКО, ХЕЈ!
ХЕЈ! ХЕЈ! АБЕЕ!

A-D D-D
ХЕЈ-ХАЈ БАШ НАС БРџА
ЃОРЂА СЕ НА ТАДЖА! (A-D, D-D, A-D, E-D) - Д-Д
ЃОРЃА, МАМ ИРАКМ (A-D, D-D, A-D, E-D) - Д-Д
ЃОРЃА, МА! СОКЕНКО (A-D, D-D, A-D, E-D) - Д-Д
НОЋУ, КАД СЕБЕ АРЕНА
КАД НИДАМ НИКОГ НЕМА
НИ ЈУРИМО ЕРЉА

(Ако рачи су утпи сани изнад текста песме)

ХАЈДЕ КАТО, ХАЈДЕ ЗЛАТО

A-D D-D A-D
ХАЈДЕ КАТО, ХАЈДЕ ЗЛАТО,
D-D A-D E-D
ХАЈДЕ СА ННОМ ЦЕЛЕР БРАТИ.
A-D D-D A-D
НЕ МОГУ ТИ ГОСПОДИНЕ
D-D A-D E-D A-D
НЕМА СЈАЈНЕ МЕСЕЧИНЕ
A-D D-D A-D
У ПАЛИЋУ ТРИ ФЕНЕРА
D-D A-D E-D A-D
ОДБЕШЋУ ТЕ ДО ЦЕЛЕРА,
A-D D-D A-D
У ЦЕЛЕРУ ЈАКА СУША,
D-D A-D E-D A-D
ТИ СИ, КАТО, НОЈА ДУША

притискају жицу на самој ивици прага. Притисак палца на врат са супротне стране треба да буде што блажи.

Десна рука је опуштена. Она се ослања на руб бока гитаре. Прсти се крећу из корена зглобова, тамо где се спајају са шаком. Они следе путању као када би се кроз ваздух кретали према унутрашњости длана. Потом се враћају назад. Гитариста врхом палца окида жицу, као да жели да дохвати унутрашњост шаке, а потом се враћа, како не би дошло до сударања са другим прстима.

Тон на гитари постиже се на више начина. Уколико гитариста свира прстима, без трзалице, онда постоје два удара:

- **апођато** (apojando, на шпанском) – што значи на-слањањем на суседну жицу, утискивањем.

- **пицикато** (tirando, на шпанском) – трзањем без на-слањања на суседну жицу.

– Током рада неопходно је стрпљиво проверавати опуштено и еластичност тела, руку, прстију – препоручује професорка Огризовић. – Затим, обратити пажњу на независност руку једне од друге, као и прстију међу собом. Временом се ови предуслови правилног свирања усвајају и аутоматизују, али је неопходно, да би се они одржали, утврђивати их кроз споро свирање.

Ради тачног обележавања прстореда, било да је реч о класичним, џез или рокенрол композицијама, прсти леве и десне руке обележавају се на следећи начин:

Лева рука

- 1 – кажипрст
- 2 – средњи прст
- 3 – домали прст
- 4 – мали прст

Десна рука

- и – (од италијанске речи „индиће“) – кажипрст
- м – („медио“) – средњи прст
- а – („ануларе“) – домали прст

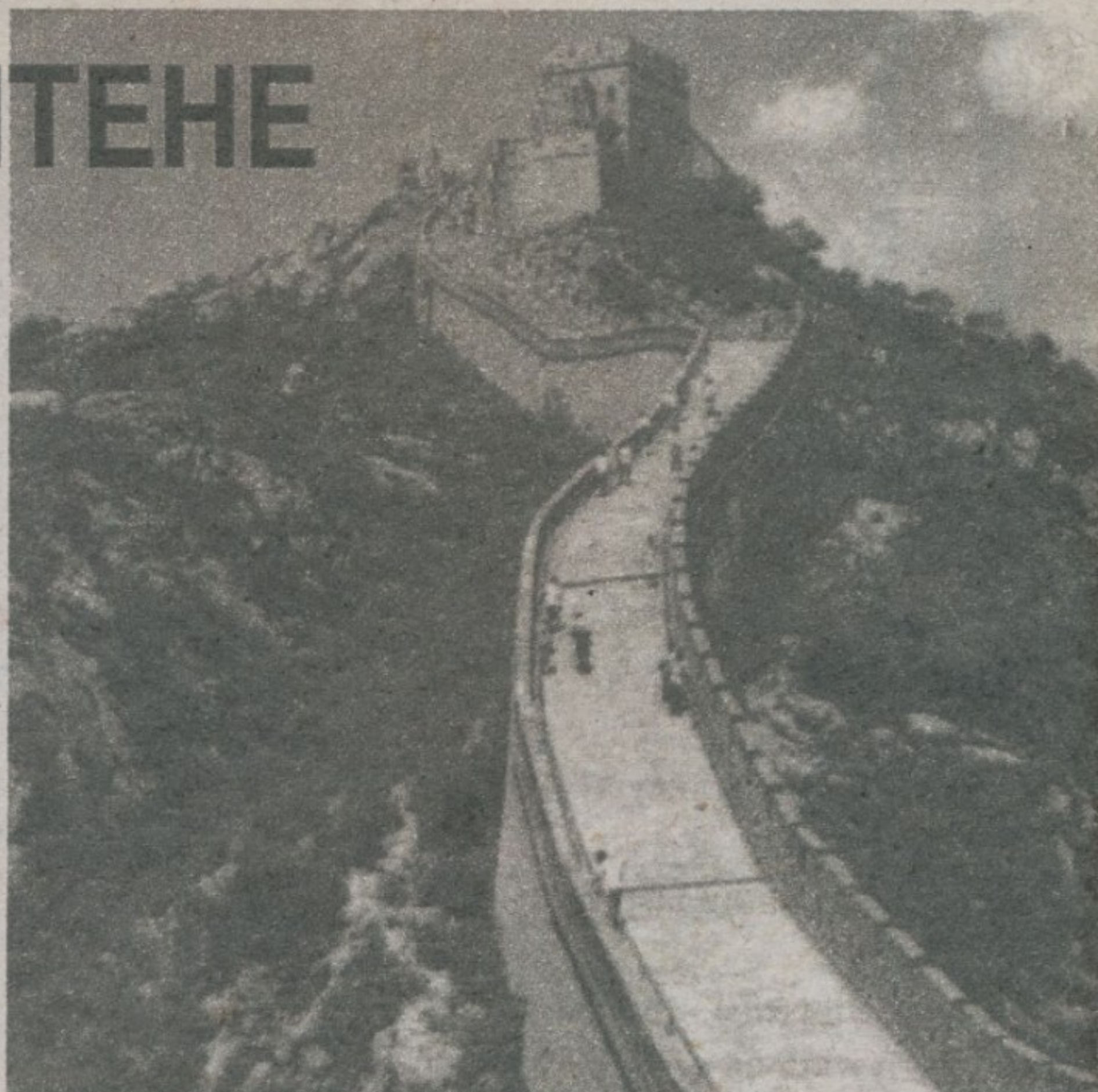
Припремила
М. Опђановић

Илустровао Растко Ћирић

тридесет један

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

ВОДОРАВНО: 1. Одбрамбени зид са кулама, дуг 2450 километара, висок 16, а широк 6–8 метара (слика), 2. Ознака за исток – Такмичење у брзини (мн.) – Женско име, Азалеја одмила, 3. Иницијали глумице Пујин – Главни град Кине, 4. Ознака за Арканзас – Медицински стручњаци, доктори, 5. Женско име, Јована – Врста америчког мајмуна, 6. Човек који прориче будућност – 5. и 10. слово азбуке, 7. Амерички редитељ, Ричард (анаграм: ГЛАТ) – Полуострво на северу европског дела Русије, 8. Старо име Виса – Течни метал – Ознака за школу, 9. Иницијали кошаркашког тренера Тањевића – У које време – Један од завршетака шаховског меча, 10. Ознака за електрон – Врста бомбоне, 11. Чувени филм Кирола Рида из 1949. године ■

УСПРАВНО: 1. Друго име Кине – Област у Кини, највиша висораван на свету, 2. Најчешћи самогласник – Потпуно уништење – Ознака за разред, 3. Иницијали физичара Тесле – Чворуга – Дршка виолине, 4. Чувени шериф, Вајат – Џез-музичар Нет Кинг – Место код Новог Сада, 5. Скелесија – Француски писац Алфред (1873–1907), 6. Име возача „формуле 1” Розберга – Обарач на пушци, 7. Ознака за Италију – Било какав – Символ молибдена, 8. Посао као стално занимање научног мајстора – Мелодија, арија, 9. Експеси, испади – Змајеви, немани, 10. Потврдна реч – Онај који слави Илинден ■

СПОЈИТЕ ПАР!

Повежите реке и притоке!

1. Дунав
2. Сава
3. Тиса
4. Дрина
5. Западна Морава
6. Јужна Морава
7. Велика Морава
8. Бели Дрим
9. Студеница
10. Тамнава

- а. Лепеница
- б. Бистрица
- в. Уб
- г. Бегеј
- д. Лаб
- ђ. Нера
- е. Јадар
- ж. Колубара
- з. Нишава
- и. Ибар

●	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1										
2		■					■			
3			■							■
4				■						
5						■				
6	■							■		
7					■					
8				■					■	
9			■				■			
10		■								
11										

ИСПУЊАЉКА

1						
2						
3						
4						
5						
6						

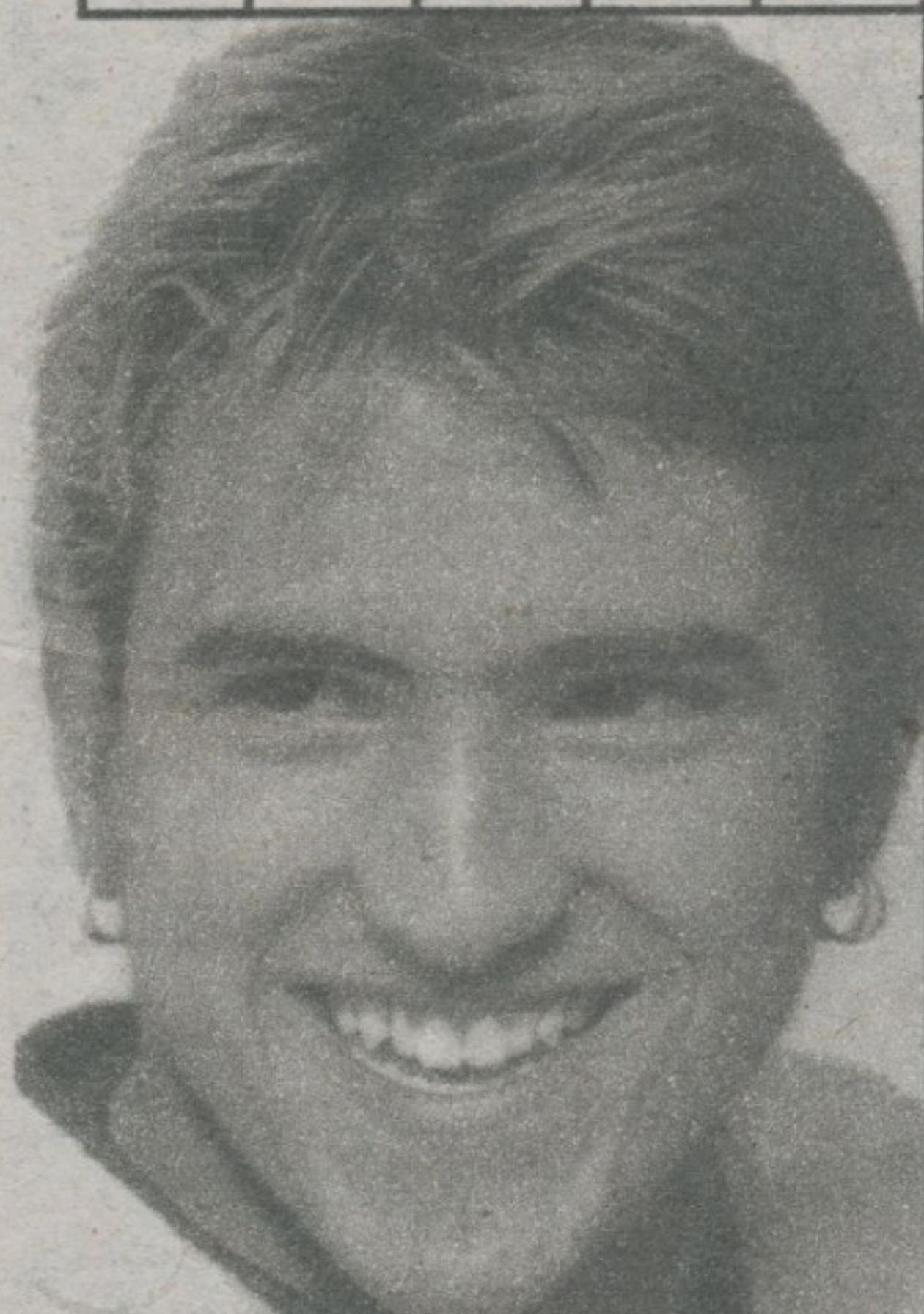
БАН, ВИН, ВИЋ, ДОК, ДРА, КИД, МАР, ПИС, ПРЕ, ПРО, ТАМ, ТОР. Тражене речи упишите водоравно. У означеним пољима добићете име и презиме наше глумице са слике.
1. Правна норма, 2. Престанак везе, 3. Лекар, 4. Боксерска категорија од 51 до 54 kg, 5. Амерички глумац, Ли, 6. Наша глумица, Милена ■

МАГИЧНИ КВАДРАТ

Попуните магични квадрат бројевима од 1 до 4, али тако да збир бројева у свим усправним и водоравним редовима као и по дијагоналама буде 10 ■

СКАНДИНАВКА

НАШ МЛАДИ ТЕНИСЕР СА СЛИКЕ, ПОБЕДНИК ТУРНИРА ЗА ЛУНИНГЕ У АУСТРАЛИЈИ	БЕДА	ШАРЖЕН ПАПАГАЈ	НАУЧНО- ИСТРАЖИ- ВАЧКИ ГРАД (СФ.)	ГРЧКО СЛОВО	ЗАЈАР ЛОГО	ПОКАЗНА ЗАМЕННИЦА	СТАРИ НАРОД У ПЕРУУ	ПОНД	ЈЕЗЕРО У КАНАДИ	ФАБРИКА ВЕНТАТОРСКОГ БУРБИНА	ПОДУЛА- РАТИ СЕ, ДАВАТИ РЕМУ	ХВАТАЊЕ (ЗАСТ.) СРЕДСТВО ЗА ПОВРА- ЋАЊЕ	↓	26. СЛОВО АЗБУКЕ ЖИТЕЉКА ЕВРОПСКЕ ДРЖАВЕ	ЖЕНСКО ИМЕ, ЮРИЛА
ВРСТА МУЗИЧКОГ АУТОМАТА								КУБОВАТИ ИСПЛАТИ- ВАЊЕ							
ИТАЛЕ- ЈАНСКИ ПИСАЦ ФО						ХЕЉАДУ МЕТАРА СЛОЖАЧ С МОТКОМ МАКСИМ									
									ВРСТА ФИЛМСКОГ ПЛАНА(МН.) ЛЕНТА						
							САСТАВНИ- НА НИЛА МОР. РЕКА КОМАРЧА								
									АЛКОХОЛ- НО ПИЋЕ ДРОЊАК						
												ЛЕРНА ЗАМЕННИЦА ГЛУМНИЦА АЈРИ			ДОКУ- МЕНТ, СПИС
									ГЛУМНИЦА МЕХИ 18 И 19. СЛОВО АЗБУКЕ						
													ВСТА СЛОВА КЕЉИ		
								УДАРАЦ ОДОЈДО УБРАДУ У БОРСУ							

БЕЛА УКРШТЕНИЦА

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										
11										
12										
13										
14										

Број црних поља означен је у загради на крају описа.

ВОДОРАВНО: 1. Име и презиме чувеног диригента са слике (0), 2. Десна притока Саве – Амерички глумац, Харисон (1), 3. Грчко слово – Дугогодишња биљка са стаблом, гранама и кореном – Симбол ербијума (2), 4. Ступање у активну службу (0), 5. Ознака за волт – Прилично јак – Снижен тон „Г” (2), 6. Афричка држава – Прво слово (1), 7. Чокот – Пркосан, свадљив (1), 8. Галама – Амерички глумац, Кери (1), 9. 18. и 4. слово азбуке – Упишите: Т.П. (1), 10. Митски летач (1), 11. На онај начин (0), 12. Главни град Боливије (0), 13. Филм Џона Вејна (0), 14. Произвођач вина (0) ■

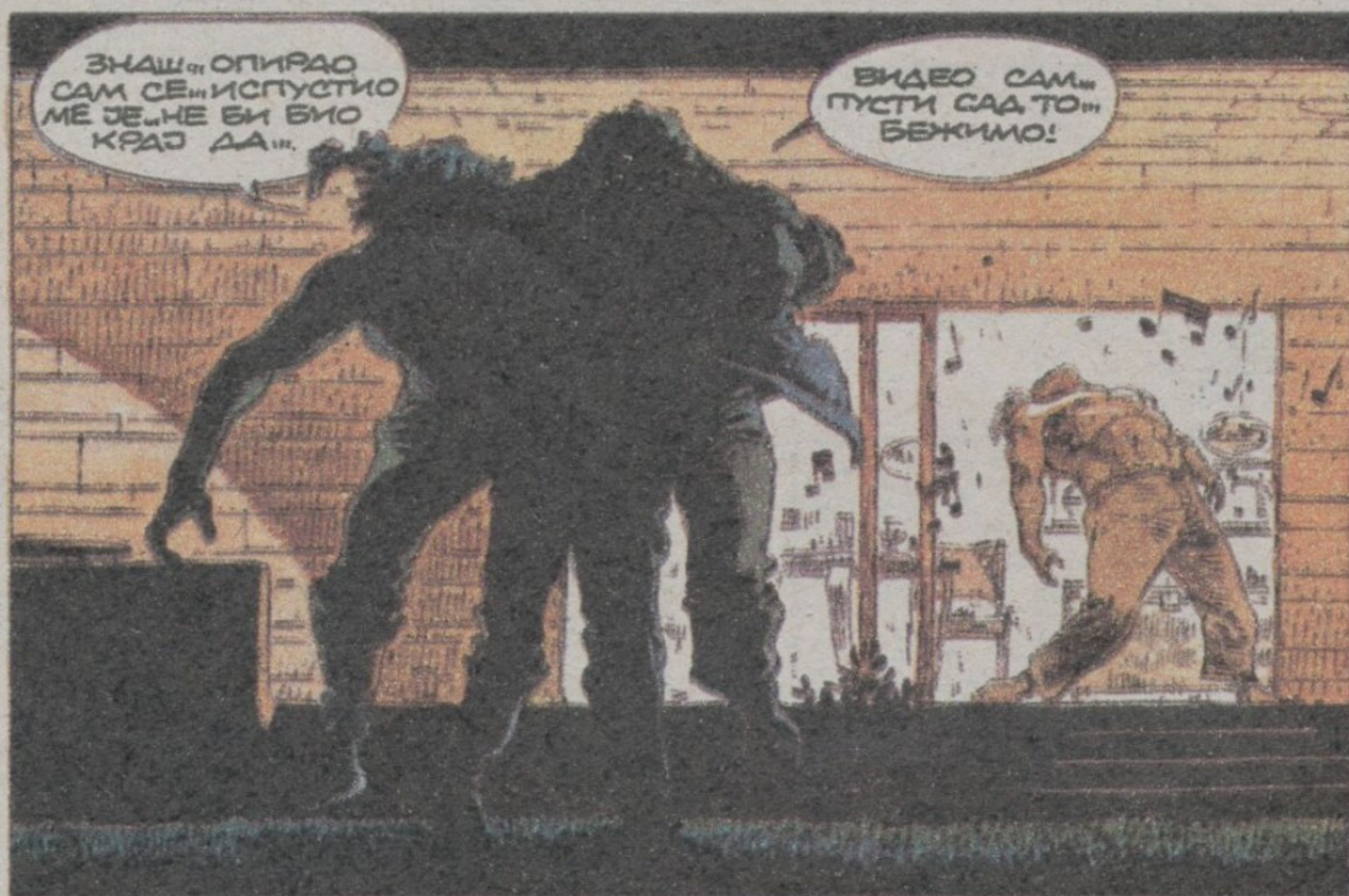
УСПРАВНО: 1. Систем установа које се баве лечењем и одржавањем здравља – Скандинавско мушко име, Олаф (1), 2. Мађија, проклетство – Изворни примерци (1), 3. Симбол бизмута – Град у Русији, на реци Том – Место код Вировитице (2), 4. Земља из које је диригент са слике – Пустинја у Чилеу (1), 5. Врста кита, кљован (мн.) – Отвор у зиду зграде, обично застакљен (1), 6. Ознака за метар – Староскандинавски ратник (1), 7. Чувар храмова – Бес, јарост (1), 8. 26. и 18. слово азбуке – Име књижевнице Кристи (1), 9. Отпор против гибања двају тела која се додирују – Иницијали глумца Нурија (1), 10. Пошиљалац писма (0) ■

Решења на страни 49

ЦЕРЕМАЈА ЦРВЕНА ЛИНИЈА IV ДЕО

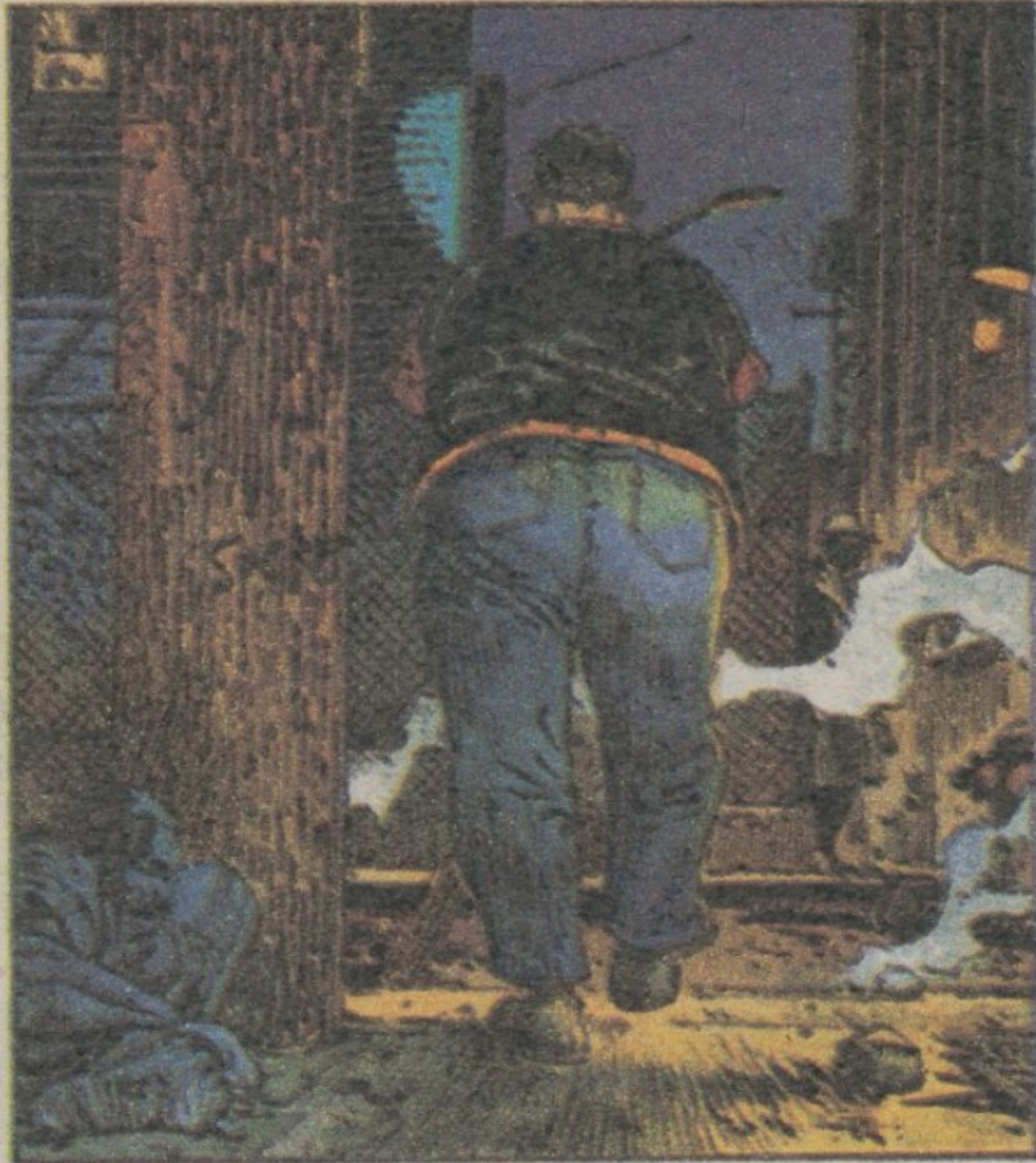
НАПИСАО И НАЦРТАО ХЕРМАН

ДОБРО! СУТРА
БЕМО ИЗРАЗИТИ
ЖАЉЕЊЕ
ЗА ИЗГУБЉЕНИМ
ЦЕЗАРОМ!

А ЈА
БУ НАСТАВИ-
ТИ СВОЈУ ТА-
ЈНУ МИСИЈУ!
ЛАКУ
НОЋ, ГО-
СПОДИ-
НЕ!

УМУКНИ,
КУРАИ!

ХОРЕШ
ДА ТИ
РАСЦОПАЈУ
ЛОБАЊУ?

А
БИО САМ
СИГУ-
РАН...

ИЗВЕДИ КОЊЕ, А ЈА
ЋУ ДА НАДГЛЕДАМ
УЛИЦУ!

...

ДА ЛИ
САМ МОГАО
ОВО ДА ПРЕД-
ВИДИМ, ФРЕНК?
ГДЕ САМ
ПОГРЕШНО?
ДА САМ...

ДА! ШТА ЈЕ
САД?

ТЕЛЕФОН,
ГОСПОДИНЕ!

ТЕЛЕФОН!
НИСАМ ТОЛИКИ
СПЕПАЦ ДА
ГА НЕ ВИ-
ДИМ!

НЕКО КО
НЕЋЕ ДА СЕ
ПРЕДСТАВИ...
ПРИЧА О НЕ-
КОЈ ОСОБИ
КОЈА НОСИ
КАЦИГУ!
ОИ...

СМИРИ СЕ, ЦЕР! ДА СУ
МИСЛИЛИ НА НАС, ЛУКА БИ
БИЛА ПУНА
ПАЖКАНА!

НИСАМ ТИ
СЕ ПОЖА-
ЛАО!

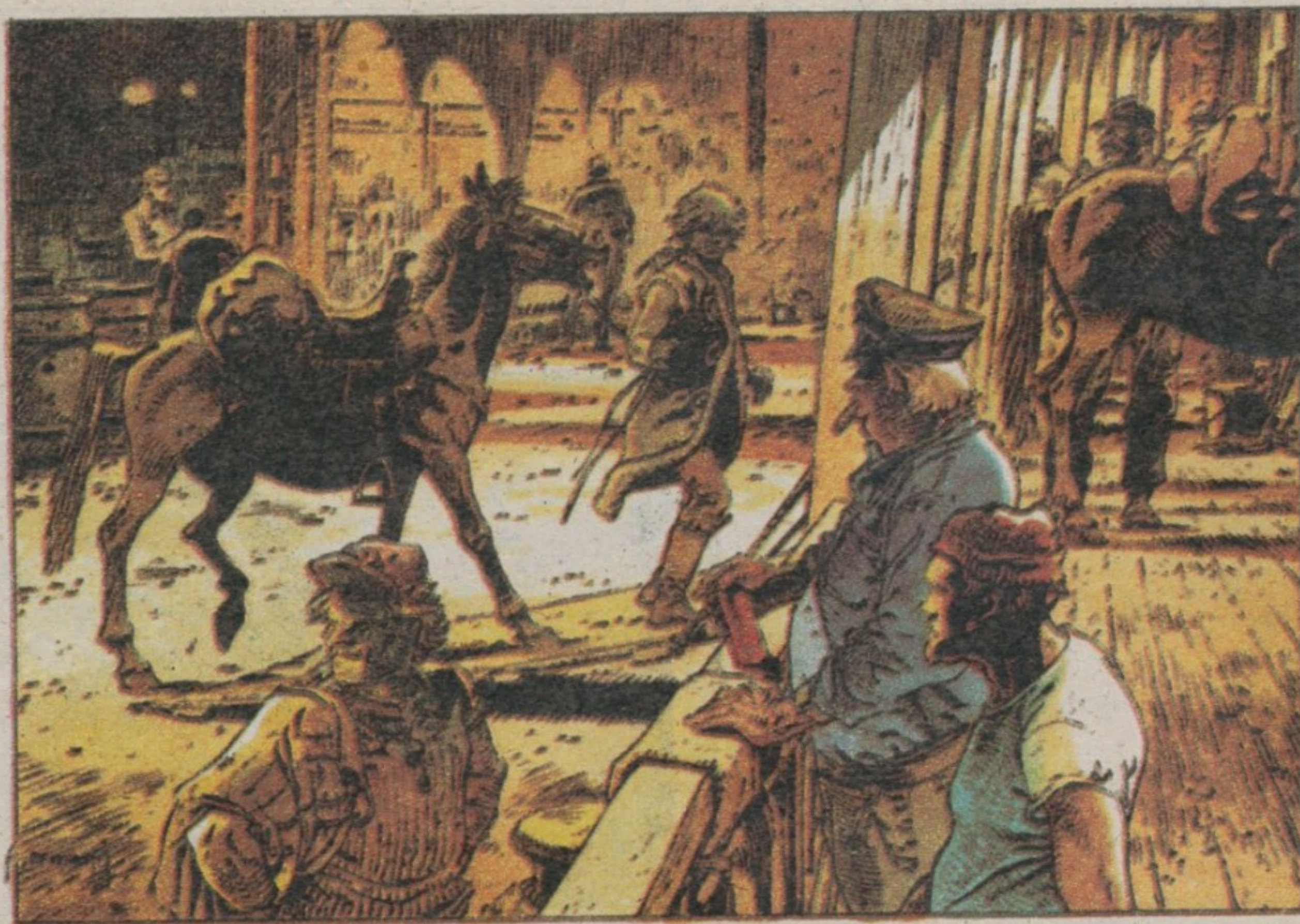

УТОВАР РОБЕ ЈЕ
ЗАВРШЕН! САД ЋЕ
ПОДИЈИ ПРЕЛАЗ!

УШУ-
ЊАЗМО
СЕ!

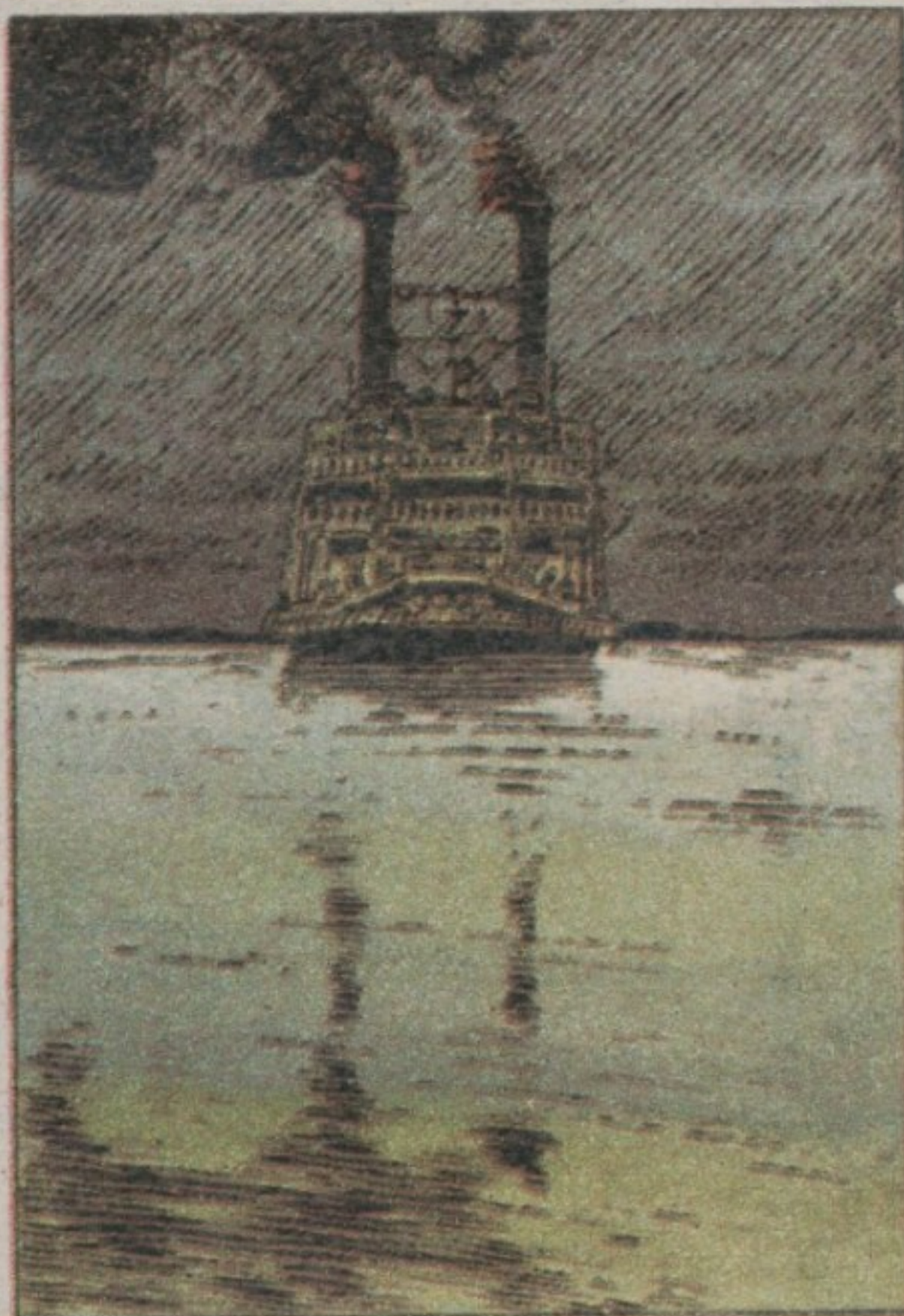
УСПРАВНО
УИИ...

ЕТО! УСПЕШНО
СМО СЕ ПРОВУКЛИ!
ЗНАШ ЛИ ДА ЈЕ ЈЕ-
ДАН ДОКЕР ЗАГЛЕ-
ДАО ЕЗРУ? УО!
ПРЕПАО САМ СЕ!

ЗАТО СИ
СКИНУО
КАЦИГУ КАД
СИ УЛАЗИО
НА БРОД?

СМИРИ СЕ, ПРИСИЛИЈА! РОД
НИЈЕ НИ РАЊЕН! ПРИМИО ЈЕ
ТЕЛЕФОНСКИ ПОЗИВ, ПА
ЈЕ ОТИШАО! МИСЛИЛА
САМ ДА СИ ГАТИ
ПОЗВАЛА!

ОВАЈ...
ЈЕ Л' БИЛО
ЈОШ НЕ-
ШТО?

У ВЕЗИ
РОДА?
НЕ...

АКО СУ ТИ ПРИЧА-
ЛИ О ОНОМ БЕДНИ-
КУ КОЈИ ЈЕ НАПАО
РОДА, МОЖЕШ БИТИ
МИРНА! ИЗГЛЕДА ДА
ЈЕ УБИЈЕН!

ДАЈ МИ
НЕШТО ДА
ПОПИЈЕМ!

СЕДИ, ДОНЕГУ
ТИ! А ШТА ТИ СЕ
ТО ДЕСИЛО
С ЛИЦЕМ?

МММ... НИШТА...
УДАРИЛА
САМ СЕ!

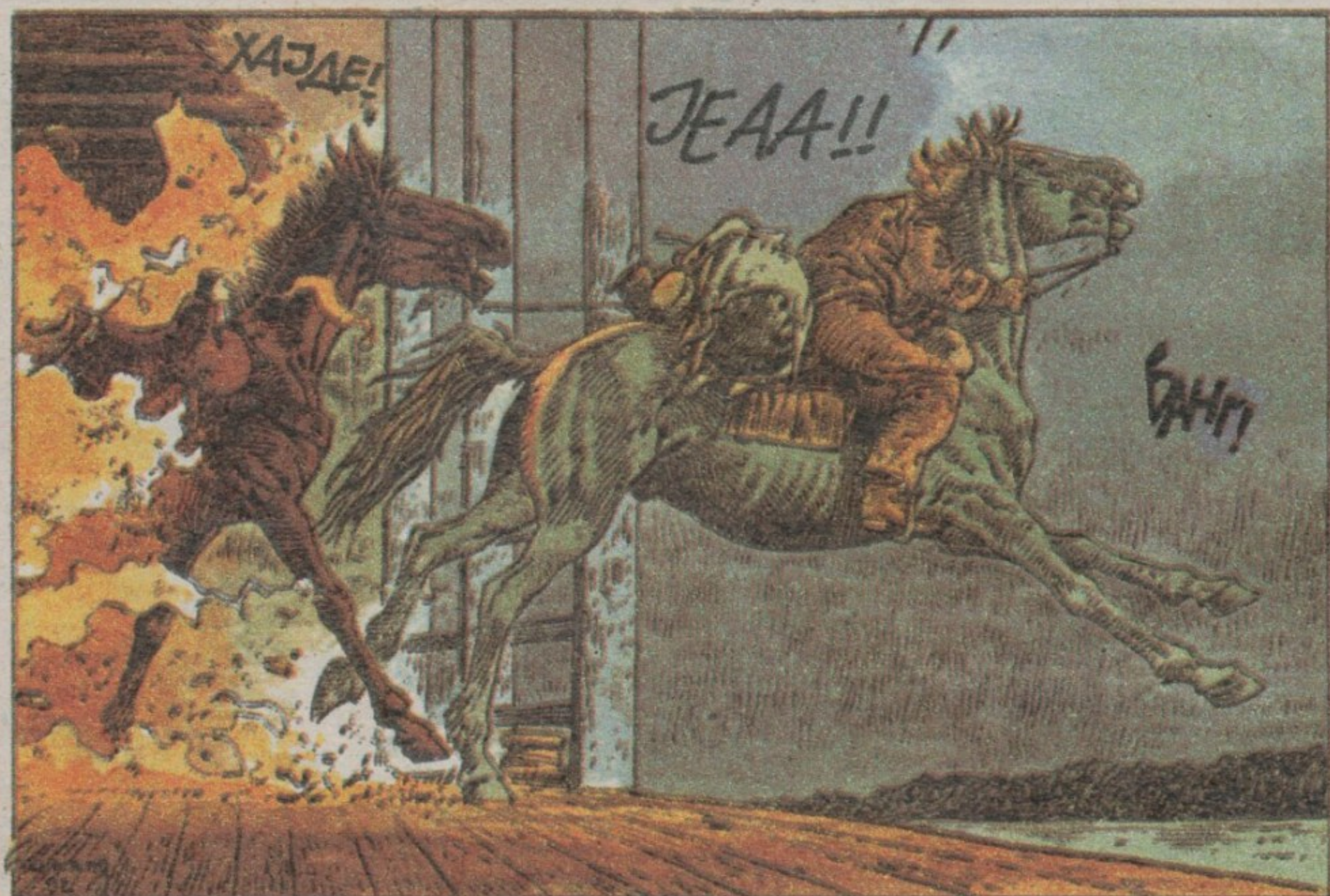
А,
ТАКО!

4

БАМ!

ПАНИКУЮ!
КО БЕ ТИ УБУ-
ДУЋЕ ПОВЕ-
РИТИ ШИ-
БИЦЕ?

ПЛИВАЈ,
ПЛИВАЈ...
СВЕ ЛЕТИ У
ВАЗДУХ!

КВА!
КВА!

КРАЈ

ПРОЧИТАЈ ПРОСКИТАЈ

СВЕМИРСКО ПОВРЋЕ

Диње дугачке два метра, љуте паприке веће него бабуре, шаргарепе за које се верује да ће достићи читав метар. Ово поврће није плод маште, увелико расте у зимској башти у кинеском граду Гуангчу у ком научници узгајају свемирско поврће. Тако га називају зато што је његово семење, пре него што је стављено у земљу, две недеље било у свемиру. До промене, како верују научници, дошло је услед недостатка кисеоника, непостојања силе гравитације и утицаја космичких зрака. Ти услови утицали су на промену генетског састава семена које даје циновско поврће.

Иако кинески стручњаци тврде да су свемирске диње, паприке и шаргарепе хранљивије него (ово)земаљско поврће, да имају двоструко више витамина и минерала, научници из других земаља нису одушевлени кад неко упита за мишљење о овом свемирском поврћу. Зна се да су на, сада већ уништеној, свемирској станици „Мир“ извесно време држали јаја од препелице. Касније, када су враћена на Земљу, из њих су се испилели младунци који су имали многобројне телесне недостатке.

четрдесет четири

Већ могу да се нађу кесице „свемирског семена“ које, како реклама каже, даје поврће не само много веће од оног на које смо навикли, већ и знатно хранљивије

ТАТА, КУПИ МИ АУТО!

Ево аутомобила који је намењен дечици богатих родитеља. Назвали су га „цестер“, може да се вози без саобраћајне дозволе, има мотор на дизел и креће се брзином

која не прелази 45 километара на сат. Троши мало, има аутоматски пренос и прилично је комотан јер је унутрашњи део широк 1,52 метра. Постоји модел са два и са јед-

Није измишљотина: ево диње дугачке два метра. На приче о овим јестивим циновима научници из других земаља само замишљено врте главом.

ним седиштем. Цена: 16.000 DEM!

На тржишту се појавио још један овакав ауто „циневра“ који је стилски уобличио Тонино Ламборгини, син чувеног Феруча Ламборгинија. Користи

дизел-гориво, али постоји и модел чији је мотор на електрични погон. С једним пуњењем може да пређе 500 километара, а највећа брзина му је такође 45 километара на сат. Кошта 2000 DEM више! ■

ЈЕДИНА ЖЕЉА - БЕСМРТНОСТ

Француз Жан-Луј Сакше жели да буде сахрањен као што су сахрањивани египатски фараони и тако постане - бесмртан. Он је већ на чувеном париском гробљу Пер-Лашез саградио четвороспратну пирамиду чије стране, у основи, имају по три метра.

По Сакшеовом завештању, већ одабрани препарататор треба да по његовој смрти мумифицира земне остатке и то према старом египатском поступку. Сви унутрашњи органи треба да се уклоне из Сакшеовог тела које потом мора 35 дана да одлежи под прахом натријумовог оксида да би из њега била извучена сва вода. На крају, у тело треба да се утрљају миомирисна уља, а потом да се увије чврстим платненим тракама.

Пре шест година један амерички египтолог препарирао је на овај начин неког покојника и, како је недавно проверавање показало, тело је трајно конзервирано.

После мумифицирања Жан-Луј Сакше биће положен у припремљену пирамиду у којој се већ налазе „украси“: хијероглифима исписани сви важнији догађаји из његовог живота, а по самој гробници распоређене су статуете њему блиских особа с којима би Сакше желео да се нађе на другом свету ■

СВЕТ У БРОЈКАМА

КОЛИКО СУ ТЕШКА ДЕЦА

690
тона

била би укупна тежина деце која у току једног дана дођу на свет. На нашој планети свакодневно се, у просеку, рађа 364.321 дете.

А све те бебице тешке су као пет великих китова! ■

20
пирамида

69

сачињених од људи било би потребно да се споје Земља и Месец. Како би изгледале те пирамиде од свих људи на свету? Једни другима би стајали на глави! ■

магични је, тачније рекордни, број за једну руску сељанку. Током четрдесет година свог плодног живота она је родила шездесет деветоро деце. За сада је у томе светска рекордерка ■

заузели би житељи Земље, уколико би се нашли на „састанку“ у исто време, на истом месту ■

2500
квадратних
километара
105.000

путника дође и прође, односно слети и одлети са аеродрома Хитроу у Лондону, места које се већ годинама сматра најпрометнијим европским аеродромом ■

Индијаца свакодневно иде у биоскоп ■

15
милиона
25,5
милиона

људи било би потребно да се ухвати за руке ако бисмо желели да створимо људски ланац око наше планете. Спојених, раширених руку, они би обухватили 40.000 километара ■

28
милиона
2,5
милијарди

становника живи у највећој, стално насељеној градској области - Токио Јокохама у Јапану. Управо у овој области свакодневно се роди 819 нових житеља ■

људи пратило је на телевизији сахрану несрећне принцезе од Велса, леди Дајане. Било је то 6. септембра 1997. године. Ниједна телевизијска емисија није више достигла тај рекорд у гледаности који држи снимак тог тужног догађаја ■

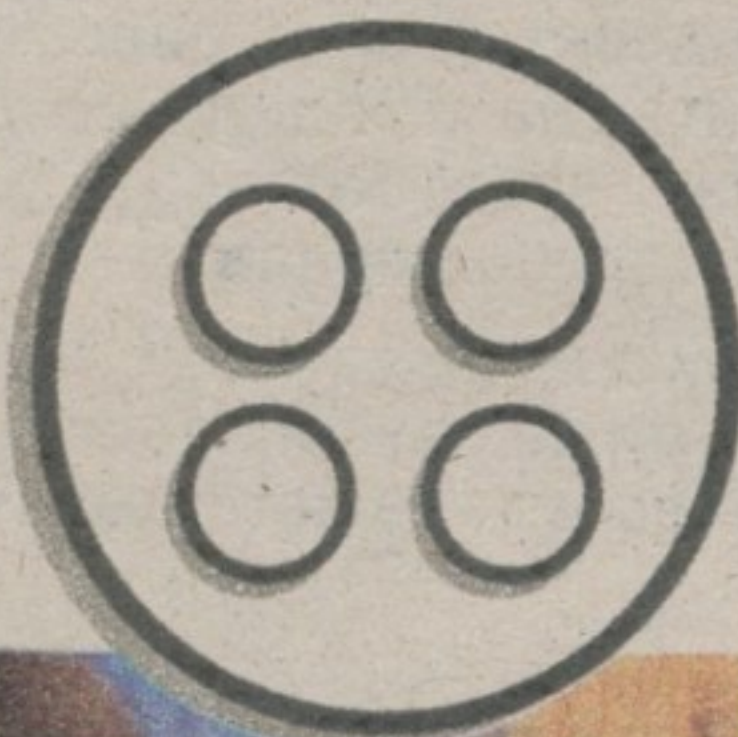

КАД БИХ БИО БИЈЕЛО ДУГМЕ...

Напиши нешто о рок-гру-
пи „Бијело дугме“ као и
текст њихове песме „Дожи-
вјети стоту“.

ИВА ТАШИЋ
Земун

Најпопуларнија рок-група на просторима бивше Југославије раније је носила име „Јутро“, а „Бијело дугме“ званично настаје 1. јануара 1974. године. Исте године група издаје свој први албум „Кад бих био бијело дугме“ који је добио назив по истоименој песми, њиховој тадашњој „личној карти“. Од тада је кроз групу прошао велики број врских музичара. Било би потребно много простора да их све набројимо, али свакако би био грех не поменути бар неке од њих. Прву поставу чинили су: Жељко Бебек, Зоран Реџић, Владо Правдић, Ипе Ивандић и Горан Бреговић.

Сада већ легендарни Жељко Бебек почетком седамдесетих година упознаје Горана Бреговића и доводи га у групу „Кодекси“ у којој је тада свирао. Горан је до тада већ имао музичког искуства у групи „Бештије“, али тек у „Дугмићима“ потпуно испољава свој таленат. Група је за вртоглаво кратко време постигла огроман успех. Већ 1975. године „Бијело дугме“ је важило за најпопуларнији југословенски рок састав. Врхунац је био 28. августа 1977.

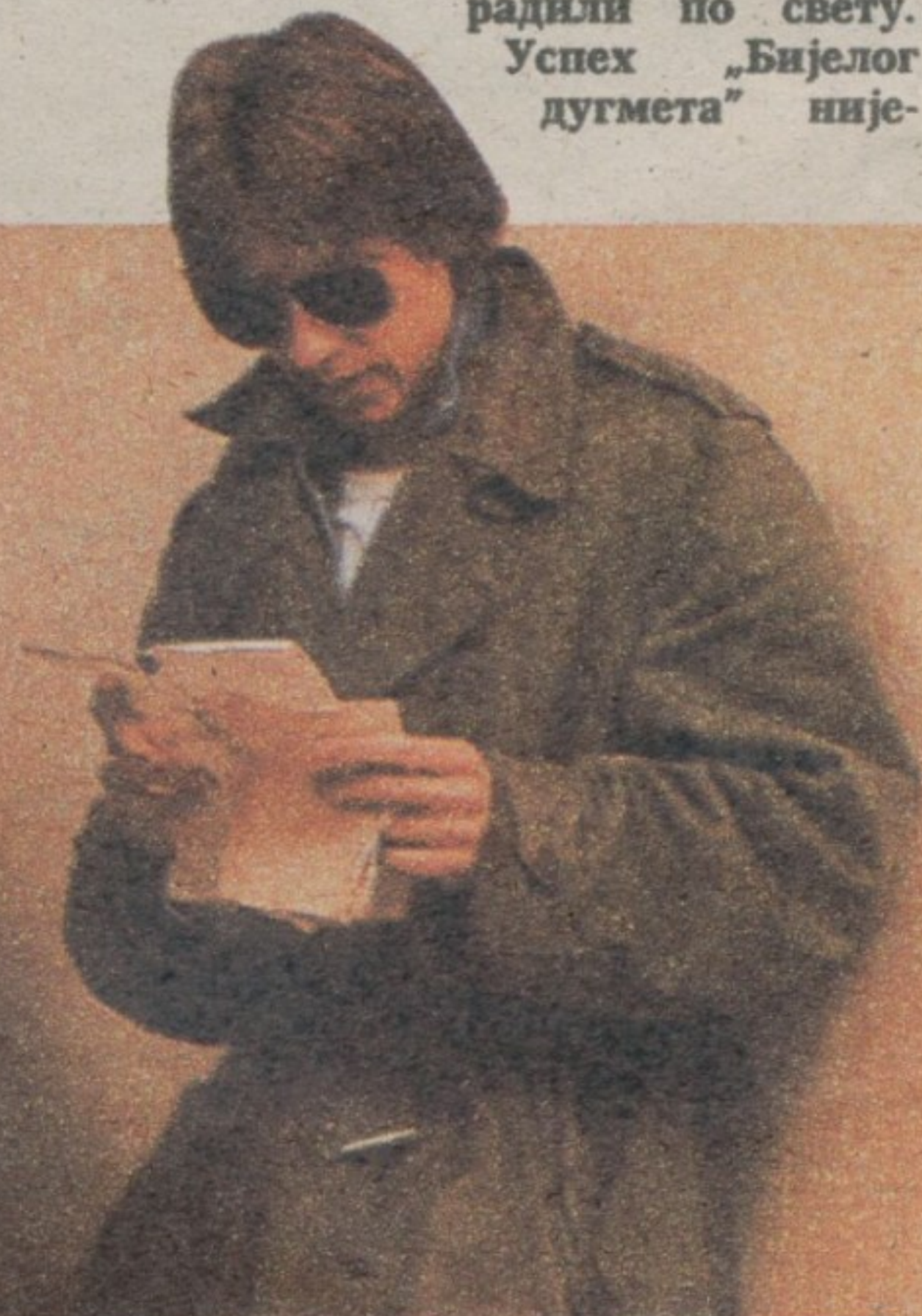
године када је, као опроштај пред Горанов одлазак у војску, одржан бесплатан концерт код београдске Хајдучке чесме. Тај концерт био је највећи скуп поклоника рока у дотадашњој југословенској музичкој историји а на њему је било присутно више од 100.000 људи.

Бреговићево и Бебеково музичко пријатељство било је више него бурно, али је за резултат имало до тада невиђени успех. Упућени кажу да су се њих двојица често свађала и да је група због тога трпела. Непремостива разлика у мишљењу довела је и до коначног разлаза. Бебек одлази из групе, а на албуму „Косовка дјевојка“ који је објављен 1984. године појављује се нови вокални солиста Младен Војачић Тифа. Последња два албума „Дугмићи“ су снимили са Аленом Исламовићем. Бивши чланови групе данас се, наравно, баве музи-

ком. Ален, Тифа и Бебек имају самосталне каријере, док Брега живи у Паризу и успешно прави филмску музику.

Током своје дводеценијске каријере „Бијело дугме“ оставило је иза себе двадесет сингл и готово исто толико ЛП плоча, али ништа мање није важно то да су снажно обележили једно раздобље и југословенској музичкој сцени дали непоновљиву арому. Није чак претерано рећи да су „жарили и палили“ по бившој Југославији, исто као што су то „Стонси“ радили по свету. Успех „Бијелог дугмета“ није-

„БИЈЕЛО ДУГМЕ“

ДОЖИВЈЕТИ СТОТУ

Прија вам јабука и Ева и гријех
Ал' боре, боре вам праве сузе и
смијех

Учите јогу, камасутру, зен
Чувајте нерве, косу, зубе, тен

Ео, ео, ео, ео, ал' ја вам нисам
баш за то

Не, не, не, не, не, не,

Пазите срце, плућа, холестерол
No sex, no drugs, no rock and roll
Планине, мора, плаже, чисти
зрак

Да не би луес, псоријаза, рак

Ео, ео, ал' ја вам нисам баш за то

Мора да је страшна гњаважа у
животу

Мора да је грозна гњаважа у
животу

Мора да је језива гњаважа у
животу

Доживјети стоту, доживјети
стоту

Страшна, страшна гњаважа у
животу,
Доживјети стоту, доживјети
стоту.

Крмеља јутра на Кавказу тамо
Будите вјечно лијепи, фес
Мој кофер скидај, идите само
Протеза души, take up на леш

Ео, ео, ал' ја вам нисам баш за то

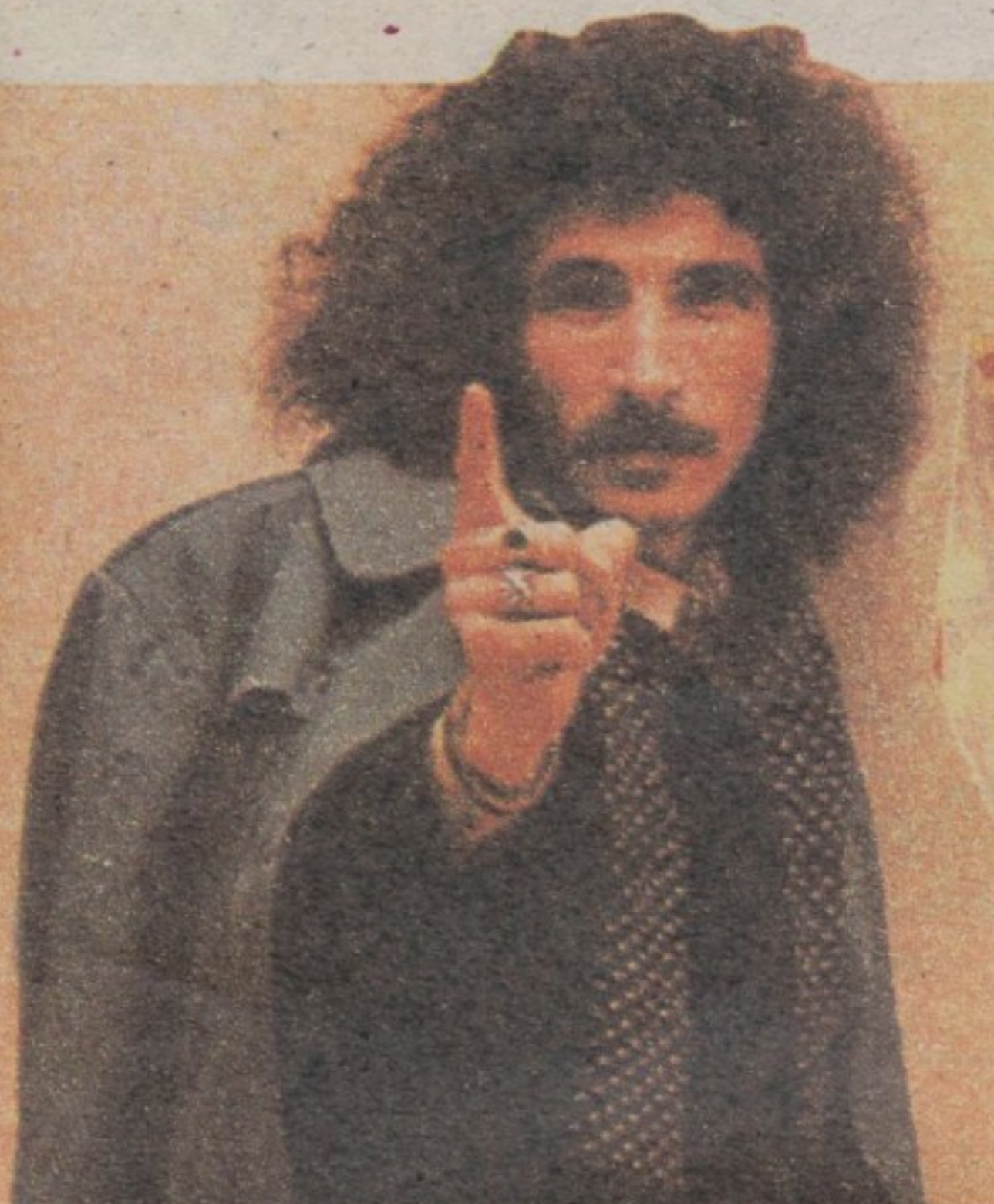
Мора да је страшна гњаважа у
животу

Мора да је грозна гњаважа у
животу

Мора да је језива гњаважа у
животу

Доживјети стоту, доживјети
стоту ■

дан наш рок-састав, бар до сада, није
успео да понови. Уосталом, можда ће
популарност ове групе најбоље описа-
ти један њихов обожаваалац који на
Интернету има свој сајт о „Бијелом
дугмету”: „Нема ту много да се прича
... Ко није чуо за њих, мора да је по-
следњих 25 година живео на Марсу”■

КАРЛО КРАЉ

Ког је порекла реч
краљ?

НИНА КОВАЧ
Нови Сад

Ту реч познају сви словен-
ски језици. Зато се слободно
може рећи да је настала у
овој великој групи народа
(српски, хрватски и словенац-
ки краљ, руски корољ, бугар-
ски крал). Овај назив за вла-
дара од Словена су преузели
Мађари (kiraly), Албанци (kral)
и Турци (keral).

Реч краљ вероватно потиче од
личног имена франачког владара
и касније римског цара Карла Ве-
ликог (768-814). По мишљењу
многих слависта, првобитни сло-
венски облик те речи био је корл.
У јужнословенским изворима реч
краљ први пут јавља се на Баш-
чанској плочи око 1100. године
(„Звонимир краљ хрватски...”)

Краљ Карло I

ДРВО УКРАШЕНО ДРВЕТОМ

Напишите нешто о јапанској вештини која се зове јосеги.

СТАНИША
Зрењанин

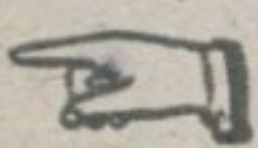
Јосеги је, дословно преведено, комбинација комадића дрвета. То су
ручни радови од дрвета, а има их разних облика и величина, почев од
привезака за кључеве до кутија с фиокама. Такви предмети никада се
не боје, него се користе комади разнобојног дрвета.

Ова вештина настала је у близини града Хаконеа који се налази у
шумовитим пределима око највише јапанске планине Фуџи. Јосеги је,
средином 19. века, изумео занатлија Нихеј Ишикава коме је пало на
памет да залепи парчиће дрвета различитих боја. Одсецајући од тога
попречно танке комаде дрвета, Ишикава је успео да направи кутије и
друге предмете са мозаичким шарима.

Касније су развијени нови начини јосегија. Слепљени парчићи др-
вета истругали би се на веома танке листове па, попут фурнира, лепи-
ли на дебље комаде.

За јосеги се користи разно дрвеће. Бела боја долази од машљике и сви-
бе, жута од лакираног дрвета и јапанске воштики, светломрка од трешње
и зелковог дрвета, а црна од капуоровог

СУНЦЕ И МЕСЕЦ - „КОСМОНАУТИ“

Видео сам на телевизији једну фреску, у некој цркви или манастиру у Србији, на којој је насликан анђео у нечему што веома личи на неку врсту летелице. Волео бих да ми одговорите о којој је фрески реч и где се она налази.

МАРКО
АРАНЂЕЛОВИЋ
Београд

Нису
анђели,
небо
Сунце
и
Месец

Фреска која је привукла твоју пажњу налази се у нашем познатом манастиру Дечани. На тој великој фресци приказано је распеће Исуса Христа, а у горњим угловима читаве композиције види се оно што, не само тебе, подсећа на „неку врсту летелице“.

О чему је, у ствари, реч сазнали смо у Галерији фреска у Београду. Копија ове фреске налази се, уз остале, у тој установи, а тренутно је недоступна посетиоцима зато што се Галерија преуређује.

Према тумачењу историчара уметности Дубравке Продановић, запослене у Галерији, није реч о анђелу или анђелима (они су такође приказани, али у средишњем делу фреске), већ о отелотворењу Сунца и Месеца. Средњовековни мајстори фрескосликарства, наиме, често су свако од та два небеска тела сликали у виду човечуљка који као да седи у нечему што заиста личи на летелицу.

КОКОШКА ИЛИ ЈАЈЕ?

Питам сасвим озбиљно: да ли је старија
кокошка или јаје?

Никола С.
Београд

Већина људи остаје збуњена пред овим питањем јер се чини да овај низ нема краја: свака кокошка морала се излећи из јајета, а свако јаје морала је да снесе кокошка. А ипак, пошто кокошке и јаја не постоје бесконачно дуго, једно од та два морало је бити прво. Само које?

Савремена генетика даје овакав одговор на ово питање. Разлика

Дописујте се, људи!

Милка Сандић, Ђурђа Бранковића 13, 12000 Пожаревац – има 11 година, воли страну музику, одбојку и цртање ■

Јована Буцало, Омладинских бригада 53, 11070 Нови Београд – слуша забавну и страну музику, сакупља салвете, постере, писма и разгледнице, у хороскопу је Бик, желела би да се дописује са вршњацима ■

Бојана Ђирић, Драгише Мишовића 20, 32000 Чачак – има 12 година као и њена најбоља другарица Ива, воле-ле би да се дописују ■

Стефан Милошевић, Маршала Тита 35, 37262 Бошњане – има десет година, пише песме и желео би да се дописује ■

Ива Ташић, Бачка 37/29, 11080 Земун – сакупља све и свашта, у хороскопу је Стрелац, слуша домаћу рокенрол музику ■

Владана Ђорић, Трг Лале Николића 1а IV/13, 18000 Ниш – има 10 година, сакупља марке и салвете, жели да се дописује с децом из целе земље ■

Ива Петронијевић, Тадеуша Кошћушка 86 ц, 11000 Београд – има 8 година, рођена је у знаку Рибе, обожава животиње ■

Продајем комплет
ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК
из 1958. године ■
Милош Милојевић
11000 Београд
Милешевска 48
(тел. 011/4442-555)

РЕШЕЊА

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Кинески зид, И, трке, Аза, ТП, Пекинг, АРК, лекари, Јовка, ател, пророк, ди, Тагл, Канин, Иса, жива, Ш, БТ, кад, пат, е, карамела, „Трећи човек“ ■

СПОЈИТЕ ПАР

1. Ћ, 2. ж, 3. г, 4. е, 5. и, 6. з, 7. а, 8. б, 9. д, 10. в ■

ИСПУЊАЉКА

Исидора Минић (пропис, прекид, доктор, бантам, Марвин, Дравић) ■

КВАДРАТ					
МАГИЧНИ	1	2	3	4	
	3	4	1	2	
	4	3	2	1	
	2	1	4	3	

СКАНДИНАВКА

Х, Јанко Типсаревић, аристон, узимати, Дарио, километар, тас, тотали, а, Плави Нил, рол, ракија, „Арарат“, ја, сати, Ивана, одати се, кк, ВА, аперкат ■

БЕЛА УКРШТЕНИЦА

Зубин Мехта, Дрина, Форд, ро, дрво, Ер, активирање, В, ојак, гес, Сомалија, А, трс, инатан, ви-ка, Грант, ог, тп, Икар, онако, Ла Паз, „Аламо“, винар ■

Енигматске стране припрема
Енигматско друштво
„Ђорђе Натошевић“, Сомбор

Уређује Славко Бован

на ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину •

ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК

БРОЈ 2575

YU ISSN 0032-339X

Први број „Политикиног Забавника“ изашао је 28. фебруара 1939. године

Главни и одговорни уредник В.Д. Зефирнино Граси

Генерални директор Дарко Рибникар

Оснивач и издавач „ПОЛИТИКА“ А.Д.

Штампа Штампарија Политике А.Д. 11000 Београд, Македонска 29

Заменик главног и одговорног уредника Недељка Сташић

Ликовно графички уредник Душан Глушац

Графички уредник стилиста Горан Војиновић

Редакција Олга Вукадиновић
Бојана Дожић
Слободанка Делибашкић
Мина Илић

Петар Милатовић
Весна Минић
Вито Недељковић
Мирјана Огњановић
Биљана Орловић
Љубомир Патрновић
Јова Радовановић
Весна Ракић
Весна Софреновић
Миленко Тодоровић

Техничка редакција Слободанка Вујић
Зоран Петканић

Секретаријат Зорица Филиповић

Редакција „ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК“
Македонска 29
11001 Београд, П. фах 124

Телефони Секретаријат 3224-471
Редакција 3224-483
Техничка редакција 3226-620
центра 3224-191 и 3225-761
претплата 3228-776

Маркетинг агенција Македонска 31/1, тел. 3220-645

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају.
На основу мишљења Републичког секретаријата
за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I
1973. године не плаћа се порез на промет.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

1 месец 156,00 дин. 3 месеца 468,00 дин. 6 месеци 936,00 дин.
Претплата на жиро рачун број: 40801-603-2-47280,
уз обавезну назнаку: „ПОЛИТИКА“ А.Д. – ПРЕТ-
ПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Полугодишња/воздм: 136 DEM или противвредност
осталих валута. Полугодишња/авионом: I група –
Европа: 191 DEM. II група – Азија – Африка: 200-
DEM. III група – Америка – Аустралија: 215 DEM
или противвредност осталих валута.

ПРЕТПЛАТА СЕ ВРШИ ПРЕКО: DEUTSCHE
BANK AG, Frankfurt/M, FR Germany, SWIFT:
DEUTDEPF, на рачун број: 100935966200,
КОМЕРЦИЈАЛНЕ БАНКЕ АД БЕОГРАД,
Београд, FR YUGOSLAVIA, SWIFT KOB-
BYUBG, BLZ 99900158, А У КОРИСТ „ПОЛИ-
ТИКА“ АД, Београд

Као сврха уплате ОБАВЕЗНО навести
„претплата на лист“.

Копију уплате обавезно послати на адресу
ПОЛИТИКА АД, 11000 Београд, 29 новембра
24/I Yugoslavia

• Уплате за ОГЛАС на горе наведени рачун, а
копију уплате на факс:
++381 11 3226 353 или ++381 11 3249 293

Годишњу претплату на лист не примамо.

Интернет адреса: <http://www.politika.co.yu>
Е. пошта: politikin.zabavnik@politika.co.yu

РЕКЛИСУ

О БОЛЕСТИ

БОЛЕСТ ЈЕ СИРОТИЊСКА СУДБИНА, АЛИ И БОГАТАШКА КАЗНА.

Травничка хроника

О БРАКУ

БРАК ЈЕ У ИЗВЕСНИМ СЛУЧАЈЕВИМА СТРАХОВИТА ЗАБЛУДА СА ЈЕДНЕ СТРАНЕ, А СТРАХОВИТА ПРЕВАРА С ДРУГЕ СТРАНЕ.

Мозаик мудрих и духовитих изрека

О ЧОВЕКУ

КАО ПРАХ СА ВОЋКЕ КОЈА ИДЕ ОД РУКЕ ДО РУКЕ, СА ЧОВЕКА СПАДНЕ ПРВО ОНО ШТО ЈЕ НАЈФИНИЈЕ НА ЊЕМУ.

Травничка хроника

Млади Иво Андрић

ИВО АНДРИЋ

НАШ ПИСАЦ,
НОБЕЛОВАЦ
(1892-1975)

О СТАРОСТИ

ТАКВА ЈЕ ТА КЛЕТВА СТАРОСТ ДА СЕ СВЕ ОКРЕЋЕ ПРОТИВ ОНОГ ПРОТИВ КОГА ЈЕ И ИНАЧЕ СВЕ, ЈЕР СТАРИ.

Жена на камену

О ЖЕНИ

... ЖЕНА СТОЈИ, КАО КАПИЈА, НА ИЗЛАЗУ КАО И НА УЛАЗУ ОВОГА СВЕТА.

Смрт у Синановој текији

О ЖИВОТУ

ЖИВОТ НАМ ВРАЋА САМО ОНО ШТО МИ ДРУГИМА ДАЈЕМО.

Ex Ponto

О ДРУШТВУ

НИ У ЧЕМ СЕ НЕ ОПАЖА АПСУРДНОСТ ДАНАШЊЕГ ДРУШТВЕНОГ ПОЛОЖАЈА КАО КАД СЕ РАДИ О ХЉЕБУ И ЖЕНИ.

Ex Ponto

О ДРЖАВИ

АКО ХОЋЕШ ДА ЗНАШ КАКВА ЈЕ ДРЖАВА И ЊЕНА УПРАВА, И КАКВА ИМ ЈЕ БУДУЋНОСТ, ГЛЕДАЈ САМО ДА САЗНАШ КОЛИКО У ТОЈ ЗЕМЉИ ИМА ЧЕСТИТИХ И НЕВИНИХ ЉУДИ ПО ЗАТВОРИМА, А КОЛИКО ЗЛИКОВАЦА И ПРЕСТУПНИКА НА СЛОБОДИ. ТО ЋЕ TI НАЈБОЉЕ КАЗАТИ.

Проклета авлија

О ФИЛОЗОФИЈИ

ИМА ИЗВЈЕСНИХ МИСЛИЛАЦА ЧИЈА ФИЛОЗОФИЈА НИЈЕ ДРУГО ДО НЕКИ ДУШЕВНИ КОМОДИТЕТ, НЕКО РИМОВАЊЕ МИСЛИ.

Ex Ponto

О ГРЕХУ

СТРАДАЊЕ И ГРИЈЕХ СЕ УПОТПУЊУЈУ КАО КАЛУП И ЊЕГОВ ОДЉЕВАК.

Ex Ponto

О ЉУДИМА

СВИ ЉУДСКИ ПОКРЕТИ ПРОИЗЛАЗЕ ИЗ ПОТРЕБЕ ЗА НАПАДОМ ИЛИ ОДБРАНОМ.

Записи о Гоји

О ОПРАШТАЊУ

ОХ, УГАСИТЕ МРЖЊУ! ЉУДИ СУ НАМА ПОТРЕБНИ И НИКАКО СЕ, НИКАКО НЕ МОЖЕ ЖИВЈЕТИ БЕЗ ОПРАШТАЊА.

Ex Ponto

О РЕЛАТИВНОСТИ

ДОК ГОД ИМА МРАКА, БИТ ЋЕ И СВАНУЋА.

Проклета авлија

О САМИЛОСТИ

НАЈТЕЖЕ ЈЕ ЧОВЈЕКУ КАД САМ НАД СОБОМ ОСЈЕТИ САМИЛОСТ.

Ex Ponto

ICE - CREAM

DA LI STE
SPREMNI ZA VELIKE
PUSTOLOVINE ?

uskoro,
uskoro,
uskoro !!!

Zemlja Čuda

S T R I P
koji će vam doneti nova
uzbuđenja, rashlađenja,
različite ukuse, slast,
želju da uzmete još i ...

Ko je ukrao
najnoviju pošiljku?

Šta je bilo
sa dvojicom
vozača?

Kako je izgledala
pljačka na autoputu?

Na šta se
lopov
okliznuo?

Šta na sve to kažu
inspektori

GREENY

NOSEY i GREENY ?

PEACH
NOSEY

već od
sledećeg broja !!!

BY JIM DAVIS

ГАРФИЛД GARFIELD

